

ЗВЯЗДА

25 КРАСАВІКА 2009 г.
СУБОТА
№ 78
(26436)
Кошт 600 рублёў
ВЫДАЕЦЦА 3 9 ЖНІУНЯ 1917 Г.

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

ЧАРНОБЫЛЮ

ВЫПУСК № 1 (4) Чытайце 3-6 стар.

КАНТРАКТ — НЕ «ПРЫВЯЗКА» ДА МЕСЦА?

Федэрацыя прафсаюзаў настойвае на адмове ад практыкі накіравання работнікаў у вымушаны водпуск без захавання зарплат, а таксама на прадастаўленні ў выпадку прастою аплаты больш чым у 2/3 тэрыфнай стаўкі. Як адзначыў падчас сустрэчы з журналістамі начальнік галоўнага ўпраўлення вытворчай і сацыяльна-эканамічнай работы ФПБ Сяргей САРОКІН, у такім выпадку аплата павінна вызначацца прынамсі на ўзроўні «мінімалкі».

Апошнім часам статystыка не адзначыла прыкметнага павышэння даўгоў па зарплате. Разам з тым ці не асноўнай праблемай застаецца пераход прадпрыемстваў на рэжым няпоўнай занятасці. У Федэрацыі прафсаюзаў маюць звесткі прыкладна аб сотні такіх прадпрыемстваў. Перш-наперш гаворка ідзе пра аўтамабілебудаванне, аднак у «праблемным спісе» сталі сустракацца і прадстаўнікі іншых галін — у прыватнасці, харчовай прамысловасці. Праўда, адначасна Сяргей Сарокін, у параўнанні з канцом мінулага года колькасць суб'ектаў гаспадарання, што працуюць з перабоямі, усё ж стабілізавалася.

Пры гэтым Сяргей Сарокін адзначыў: сёння трэба выходзіць з рэаліі, пераход на няпоўную занятасць лепш, чым скарачэнні. У гэтым пазіцыі прафсаюзаў і ўрада супадаюць. Дарэчы, таксама ўважліва прафсаюзы раяць ставіцца і да калектывных дагавораў. З улікам праблем, МАЗ, «Атлант», многія заводы-сатэліты аўтамобілебудавання, шэраг іншых прадпрыемстваў прынялі рашэнне аб скарачэнні некаторых дадатковых гарантій. Падобныя захады зноў-такі можна разглядаць як вымушаныя. Але ў прафсаюзах перакананыя: у любых выпадках гаворка павінна ісці не пра скарачэнне, а толькі пра часовае прыпыненне тых ці іншых выплат па календарох.

Разам з тым у найбліжэйшы час прафсаюзы не маюць намеру ставіць пытанне аб павелічэнні мінімальнага тэрміну кантракту — гэты тэрмін вызначаны ў год. Ініцыятыва будзе інашай: пашырэнне магчымасці для датымінавага скасавання кантракту па жаданні работнікаў, скажам, у выпадках, калі работнік знойдзе для сабе месца з больш высокай зарплатай. Такое рашэнне, на думку начальніка галоўнага праваго ўпраўлення ФПБ Валерыя БУЛГАКАВА, у першую чаргу можа быць актуальным для тых жа праблемных прадпрыемстваў.

Сяргей ГРЫБ.

Чарнобыльская Бацькаўшчына

ЛЕС НА РОДНАЙ ХАЦЕ

Вёска Глазкі Ельскага раёна засталася толькі на старых картах і ў пашпартах колішніх яе жыхароў, такіх як Мікалай Нізанаў. Цяпер гэта толькі назва ляснага ўрочышча. Вёска стала лесам. Дзівосная мета-марфоза, але толькі не для Беларусі, пацярпелай ад наступстваў чарнобыльскай катастрофы. Узровень радыяцыйнай перавысі дапушчальна для пражывання нормы, таму выселенымі і эвакуіраванымі сталі і суседзі з Глазкі вёскі Везцы, Новы Хутар, Шлях... Ельскі ляскас, якому летась перададзены землі адсялення, па-гаспадарску паставіўся да «новай зямлі». І атрымаўся, што ляснік Мікалай Нізанаў садзіў гэты малады хвойнік на колішніх сотках, вуліцах, суседскіх і сваім агародах, на хаце... Ад

сцядзібы Нізанаў засталася толькі старая, шчыра даваенная, груша. — Тут я нарадзіўся, адсюль пайшоў у армію, сюды вярнуўся за пяць гадоў да Чарнобыля, — прыгадвае 53-гадовы Мікалай Нізанаў. Хіба мог ён некалі ўявіць, што будзе садзіць лес там, дзе стаяла яго калыска? З 1987 года Мікалай з сям'ёй пераехаў у вёску Валасук Ельскага раёна. Цяпер ён дзед — дзве дачкі падарылі трох унукаў. Шкадае, што нашчадкі будуць ведаць толькі лес, з якога пачаўся іхні радавод.

НА ФОТА: Мікалай НІЗАНАЎ з маладой хвайнікай на сваёй сцядзібе ў час лесасадкі.

Анатоль КЛЯШЧУК. Фота аўтара.

Аляксандр ЛУКАШЭНКА: «ЭКАНОМІКУ ПАЛЕСКАГА КРАЮ НЕАБХОДНА ВЫВОДЗІЦЬ НА САМААКУПНАСЦЬ»

У Палескім рэгіёне неабходна стварыць усе ўмовы для вываду эканомікі краю на самаакупнасць, забеспячэння дастойнага жыцця насельніцтва. Аб гэтым заявіў 24 красавіка Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ў час рабочай паездкі ў Гомельскую вобласць.

Фота БЕЛТА.

Штогод кіраўнік дзяржавы ў гэтыя дні наведвае рэгіёны, якія пацярпелі ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС. У гэтым годзе Прэзідэнт знаёміцца з сітуацыяй у раёнах Гомельскай вобласці. З 21 раёна гэтай вобласці ў выніку аварыі на ЧАЭС пацярпела 18. Толькі ў 2008 годзе на пераадоленне наступстваў аварыі па дзяржапраграме было накіравана каля 8700 млрд. У цэлым страты, панесеныя Беларуссю ў выніку катастрофы на ЧАЭС, ацэньваюцца прыкладна ў 25 рэспубліканскіх бюджэтаў 1996 года.

За апошнія гады значнае ўкладанне бюджэтных сродкаў і пастаянная ўвага да чарнобыльскай праблематыкі дае відочныя плён. У першую чаргу, гэта адбываецца на рабоце вытворчай сельскагаспадарчай праблемы, забяспечвае магчымасці павялічыць вытворчасць сельскагаспадарчых арганізацый, праводзіма на аснове глыбокай навуковай прапрацоўкі праблемы, забяспечвае магчымасці максімальна поўнага выкарыстання мясцовага патэнцыялу зямель.

Як адзначыў Прэзідэнт, многія робіцца для наважэння парадку на зямлі, забеспячэння камфортных умоў жыцця для дзясяткаў тысяч людзей, якія пражываюць тут. Але самая галоўная задача, якую яшчэ трэба вырашыць, — гэта, безумоўна, забяспечыць высокую эфектыўнасць эканомікі рэгіёну.

«Мы павінны не кінем. Гэта бедны край, але мы паступова павінны выводзіць яго на самаакупнасць, павінны зрабіць так, каб людзі тут жылі дастойна», — падкрэсліў Прэзідэнт. «У нас ёсць вопыт, як за вырабляецца ў гэтым рэгіёне, з'яўляецца гарантаванай чыстай. Пераспектыва сельскагаспадарчых арганізацый, праводзіма на аснове глыбокай навуковай прапрацоўкі праблемы, забяспечвае магчымасці максімальна поўнага выкарыстання мясцовага патэнцыялу зямель.

Як адзначыў Прэзідэнт, многія робіцца для наважэння парадку на зямлі, забеспячэння камфортных умоў жыцця для дзясяткаў тысяч людзей, якія пражываюць тут. Але самая галоўная задача, якую яшчэ трэба вырашыць, — гэта, безумоўна, забяспечыць высокую эфектыўнасць эканомікі рэгіёну.

«Мы жадалі б у будучыні ўступіць у ЕС, але не як Эстонія і Латвія, а як раўнапраўны партнёр», — заявіў дыпламат. Прыбалтыйскі рэспублікі, нагадаем, сталі членамі Еўрасаюза ў 2004 годзе. Казахстан, як суседзяць Джэксэбекаў, будзе пазіцыянаваць сябе ў Еўропе ў якасці «самадастатковага рэгіёна».

Пасол выказаў меркаванне, што еўраінтэграцыя рэспублікі не пашкодіць яе стацункам з РФ. Пасля таго як Казахстан уступіць у Еўрапейскі саюз, апошні, па меркаванні Джэксэбекава, можа быць пераназваны ў «Еўразійскі саюз». Зараз у Казахстан дзейнічае праграма «Шлях у Еўропу». У 2010 годзе рэспубліка будзе старшыняваць у АБСЕ, такое права яна атрымала першай з краін СНД.

У Літве паліцэйскія дзеля эканоміі пераселі на веласіпеды

У Рокішкім раёне Літвы (паўночны ўсход краіны) участковым інспектарам у сувязі з недахопам фінансавання давялося перасесці з аўтамабіляў на веласіпеды.

і працуе ў аўтаматэчным рэжыме. Першая выпущаная прадукцыя па сваіх якасных характарыстыках стала лепшай у краіне (з пачатку года тут выпушчана 1,4 млн штук умоўнай цэглы).

Высакая якасць чырвоная цэгла, што выпускаецца на прадпрыемстве, даецца магчымасць зняць праблему дэфіцыту гэтай прадукцыі ў Гомельскай вобласці і, акрамя таго, пастаўляць яе на экспарт.

Прэзідэнт асабліва падкрэсліў той факт, што новае прадпрыемства пабудавана за кароткі тэрмін і своечасова. Цяпер важна як мага хутчэй выйсці на вытворчую магутнасць — выпуск 20 млн штук умоўнай цэглы ў год. Кіраўніцтва Лоеўскага камбіната будматэрыялаў лічыць, што гэта магчыма ўжо ў 2010 годзе. Як расказалі ў гутарцы з Аляксандрам Лукашэнкам спецыялісты прадпрыемства, яшчэ неабходны некаторы час для таго, каб ідэальна наладзіць новае абсталяванне.

Як лічыць першы віцэ-прэм'ер Уладзімір Сямашка, у Венесуэле можа быць пабудаваны беларускі цагельны завод па аналогу Лоеўскага камбіната будаўнічых матэрыялаў з вытворчымі магутнасцямі прыкладна ў 5 разоў большымі.

Кіраўнік дзяржавы таксама аглядзеў выстаўку прадукцыі беларускіх прадпрыемстваў па вытворчым матэрыялах.

Тэрмін яе праектавання, вырабу і ўкаранення склаў менш як 2 гады. Распрацоўкай тэхнічнай дакументацыі, вытворчасцю абсталявання і яго наладкі займаўся навукова-тэхнічны цэнтр «Стромма».

Цяпер усё тэхналагічнае абсталяванне ўдзельна ў эксплуатацыю

часці цэглы і іншых керамічных сценавых вырабаў з гліны.

Затым Аляксандр Лукашэнка наведаў Лоеўскі аддзел берагавой аховы Гомельскага пагранічнага атрада. Прэзідэнт азнаёміўся з матэрыяльна-тэхнічным аснашчэннем, абсталяваннем і арганізацыяй службы ў аддзеле берагавой аховы.

Аляксандру Лукашэнка было дадана аб тым, як забяспечваецца пагранічная служба на рачных граніцах Беларусі, агульная працягласць якіх складае 400 км. Пры гэтым Лоеўскі аддзел берагавой аховы ахоўвае самы вялікі па працягласці водны ўчастак — амаль 180 км. Пагранічнікі не толькі ахоўваюць граніцу, але і абараняюць біярэсурсы, якія належаць Беларусі. Акрамя таго, яны выконваюць кантроль радыяцыйнай сітуацыі на падведдальных участках мясцовасці.

Кіраўнік дзяржавы азнаёміўся з работай мабільнай групы кіналагічнага цэнтра, радыёметрычных лабараторый, сістэмай радыяцыйнага кантролю на дзяржаўнай граніцы.

Пагранічнікі паказалі кіраўніку дзяржавы, як праходзіць патруляванне на катэра на Дняпры.

25 красавіка Прэзідэнт Беларусі прадружыў рабочую паездку па рэгіёнах Гомельскай вобласці.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Цэны на насенне стануць свабоднымі, а на рыс, грэчку і проса — несвабоднымі

Пра цэнаўтварэнне і цэнавую сітуацыю, якая цяпер складаецца ў рэспубліцы, расказаў учора на сустрэчы з журналістамі Ігар ФАМІН, дырэктар Дэпартаменту цэнавай палітыкі Міністэрства эканомікі:

— Па звестках статыстыкі, прырост індэкса спажывецкіх цэнаў за першы квартал склаў 106,1%. Пры гэтым назіраецца ўстойлівае зніжэнне прыросту гэтых індэксаў — у студзені ён быў 4,1%, у лютым — 1,2%, у сакавіку — 0,6%. Пашырэнне пералік тавараў, па якіх цэны будуць фарміравацца з улікам кан'юнктуры рынку. Так, у «свабоду» пералічылі замочана-прабійныя вырабы, пэндзлева-шчотачныя вырабы, насенне культур агародніны і караняплодаў, тавары зааграмаў (рыбы, птушкі, жывёліны), фурнітура мэблевая, электравыяўляльні апараты, электраўстаноўкавыя вырабы, а пад удальнае пералічылі сродкі па доглядзе і ўтрыманні хатніх жывёл, гатовыя кармы для жывёл (акрамя кармоў для сельскагаспадарчых жывёл), сродкі па доглядзе і вырошчванні раслін, замарожаныя прадукты (агародніна, садавіна, бульба), — сказаў Ігар Фамін і дадаў: — Але паліцыя прывяла і вельмі значнае павелічэнне цэнаў на асобныя віды тавараў, такіх, як рыс, грэчка, проса, то мы ўважліва разгледзілі іх у гэтых віды тавараў.

Мы прынялі пастанову, якая зніжае рознічныя цэны на цэмент. Таксама зніжаны адпунскія цэны на будаўнічыя матэрыялы ў прадпрыемстваў-вытворцаў, і гэты павінен прывесці да патамнення кошту будаўніцтва. Цяпер мы падрыхтавалі пастанову, дзе індэкс будаўніча-монтажных прац будзе зніжацца.

Павел БЕРАСНЕЎ.

Абзац

Цяпер у Мінску на пачатку года 2012 чалавек мелі ў прыватнай уласнасці па дзве кватэры. Трыма кватэрамі валодалі 569 чалавек, чатырма і больш — 35 чалавек. У параўнанні з 2005 годам колькасць мінчан, якія маюць у прыватнай уласнасці больш за дзве кватэры, павялічылася на 47,5%.

Нацыянальны банк Беларусі рэкамендаваў камерцыйным банкам з 1 мая знізіць стаўку па валютных дэпазітах фізических асобаў да 9% гадавых, а з 1 чэрвеня — да 8% гадавых. Як мяркуюць спецыялісты, паслядоўнае зніжэнне ставак па інвалюце прывядзе да паніжэння ставак і па рублёвых дэпазітах, што ў канчатковым выніку прывядзе да зніжэння крэдытных ставак пры фінансаванні фізических асобаў.

З будынка Футбольнага манежа ў Мінску ўчора эвакуаваны 200 чалавек. Адылася ўчэрка хлору ў падвальным памішканні манежа. 8 чалавек шпіталізаваныя з падзэрзаннем на атручэнне.

Паводле падамванняў карэспандэнтаў «Звязды» і інфармацыйнага

ІЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ТОРГОВ 25 мая 2009 года

Открытое акционерное общество «МАПИД» (Проданец) совместно с УП «Минский городской центр недвижимости» (Организатор аукциона) проводят открытый аукцион по продаже квартир без отделки в доме № 92 по ул. Тимирязева в г. Минске (2 подъезд)

№ лота	Наименование объекта				Площадь, кв.м		Начальная цена, руб.	Размер задатка, руб.
	№ квартиры	количество комнат	этаж	подъезд	общая	жилая		
1	34	2	1	2	58,5	31,3	146 700 000	14 670 000
2	35	1	1	2	37,8	17,2	94 800 000	9 480 000
3	36	2	1	2	67,5	29,6	169 300 000	16 930 000
4	37	3	2	2	76,4	46,7	191 600 000	19 160 000
5	38	2	2	2	58,6	31,3	147 000 000	14 700 000
6	39	1	2	2	37,8	17,2	94 800 000	9 480 000
7	40	3	2	2	76,6	47,0	192 100 000	19 210 000
8	41	3	2	2	76,4	46,8	191 600 000	19 160 000
9	42	3	2	2	58,4	31,2	146 500 000	14 650 000
10	43	1	3	2	37,8	17,2	94 800 000	9 480 000
11	44	3	3	2	76,5	46,9	191 800 000	19 180 000
12	45	3	4	2	76,5	46,8	191 800 000	19 180 000
13	46	2	4	2	58,1	31,1	145 700 000	14 570 000
14	47	1	4	2	37,7	17,2	94 600 000	9 460 000
15	48	3	4	2	76,6	46,8	192 100 000	19 210 000
16	49	3	5	2	76,2	46,6	191 100 000	19 110 000
17	50	2	5	2	58,3	31,2	146 200 000	14 620 000
18	51	1	5	2	37,8	17,0	94 800 000	9 480 000
19	52	3	5	2	76,5	46,9	191 800 000	19 180 000
20	53	3	6	2	76,3	46,7	191 300 000	19 130 000
21	54	2	6	2	58,2	31,2	146 000 000	14 600 000
22	55	1	6	2	37,9	17,2	95 100 000	9 510 000
23	56	3	6	2	76,4	46,8	191 600 000	19 160 000
24	57	3	7	2	76,6	46,8	192 100 000	19 210 000
25	58	2	7	2	58,2	31,0	146 000 000	14 600 000
26	59	1	7	2	37,8	17,1	94 800 000	9 480 000
27	60	3	7	2	76,5	46,8	191 800 000	19 180 000
28	61	3	8	2	76,6	46,9	192 100 000	19 210 000
29	62	2	8	2	58,3	31,1	146 200 000	14 620 000
30	63	1	8	2	37,8	17,1	94 800 000	9 480 000
31	64	3	8	2	76,6	46,8	192 100 000	19 210 000
32	65	3	9	2	76,3	46,8	191 300 000	19 130 000
33	66	2	9	2	58,4	31,2	146 500 000	14 650 000
34	101	3	1	4	76,0	46,6	190 540 000	19 054 000

1) Аукцион состоится 25 мая 2009 г. в 11.00 по адресу: г. Минск, ул. Октябрьская, 5 (КЗ «Минск», 3-й этаж, малый зал, ауд. 310), регистрация участников — в 10.00.

2) К участию в аукционе допускаются физические лица — граждане Республики Беларусь.

3) Для участия в аукционе необходимо представить следующие документы в УП «Минский городской центр недвижимости»: заявление на участие в аукционе; заявление об ознакомлении с объектом; согласие о правах и обязанностях сторон; ксерокопии паспорта; заверенные банком копии документов, подтверждающих внесение: а) задатка в сумме 10% начальной цены; б) платы за регистрацию в размере 1/4 минимальной заработной платы (57 430 руб.).

Оплата осуществляется по безналичному расчету в белорусских рублях на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012024570010 в филиале ОАО БПС-Банк по Минской области, код 153001331, УНП 190398583.

Квартиры продаются только для использования под жилье. Граждане, выигравшие торги, обязаны вступить в товарищество собственников. Договор купли-продажи квартир с гражданами должен быть нотариально удостоверен и зарегистрирован в Республиканском унитарном предприятии «Минское городское агентство по государственной регистрации и земельному кадастру». Расходы, связанные с совершением нотариальных действий и государственной регистрацией договора купли-продажи и основного на нем перехода права собственности оплачиваются победителем аукциона.

Задаток возвращается всем участникам аукциона, кроме участников аукциона, выигравших торги, в течение 10 рабочих дней со дня проведения аукциона или с момента регистрации организатором аукциона отказа от участия в аукционе по письменному заявлению участника аукциона на лицевой счет с указанием полных банковских реквизитов для возврата денежных средств (задатка).

Участники аукциона, выигравшему торги, задаток не возвращается, а учитывается при окончательном расчете.

При подаче документов на участие в аукционе физическое лицо предъявляет паспорт, его представитель — паспорт и доверенность, удостоверенную нотариально.

Все участники аукциона перед подачей заявления на участие в торгах должны детально ознакомиться с утвержденными Условиями проведения аукциона и объектом.

Оплата стоимости приобретенных на аукционе квартир осуществляется в установленном для физических лиц порядке по безналичному расчету в белорусских рублях в течение 15 календарных дней со дня подписания протокола о результатах аукциона на расчетный счет продавца. Договор купли-продажи квартир подписывается в течение 15 календарных дней со дня истечения срока, отведенного для оплаты, при условии внесения победителем полной оплаты за квартиру и оплаты за подготовку и проведение торгов организатору аукциона УП «Минский городской центр недвижимости».

Победитель аукциона помимо оплаты за объект обязан в сроки, указанные в протоколе о его результатах, произвести оплату услуг организатору аукциона сверх цены продажи в размере 1% от окончательной стоимости квартиры.

Заявления на участие в аукционе и необходимые документы принимаются с 8 мая 2009 г. по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 6 в понедельник — четверг с 8.45 до 18.00, в пятницу с 8.45 до 16.45 по 22 мая 2009 г. до 16.00 включительно. (Перерыв на обед: с 13.00 до 14.00). Телефон для справок: 227 40 22. Интернет: www.mgcp.by. Осмотр квартир проводится с 7 мая 2009 г. по вторникам и четвергам в присутствии сотрудников МАПИД с 14.00 до 16.00 по адресу: ул. Тимирязева, 92. Телефон для справок: 207 19 15; 208 58 12. Интернет: www.mapid.by.

Курс валют	Курс валют	Платить НДС
1 доллар США — 2 831,00	1 доллар США — 3 341,87	«Главный бухгалтер, ГБ»
1 евро — 3 735,22	1 евро — 4 417,00	на 2009 год у розничной
1 латвийский лит — 5 276,30	1 латвийский лит — 6 286,00	по самым выгодным ценам.
1 литовский лит — 1 084,43	1 литовский лит — 1 286,00	Телефон редакции:
1 чешская крона — 139,38	1 чешская крона — 164,00	209-89-01.
1 польский злотый — 833,80	1 польский злотый — 980,00	
1 российский рубль — 84,71	1 российский рубль — 100,00	
1 украинская гривна — 350,05	1 украинская гривна — 410,00	

ААТ «Агенства Уладзіміра Грыцэва» УНП 190398583
Ліцэнзійны нумар № 02140/0172806
вяд. 03.05.2004 да 02.05.2009

Святочны графік паліклінік

Як паведамлі журналісту «Звядзды» ў Міністэрстве аховы здароўя, у сувязі з перанасам рабочых дзён 25 красавіка амбулаторна-паліклінічныя ўстановы будуць працаваць па графіку рабочых дзён, 26 красавіка — па графіку выхадных дзён, 27 красавіка — па графіку суботы і 28 красавіка — па святковым графіку.

Надзея НИКАЛАЕВА.

НАРАБІЎ БЯДЫ ВЕЦЕР

У вёсцы Завор'е Маларыцкага раёна віхор, які раптоўна прыляцеў, літаральна энёў страху з цялятніка, падняў у паветра стог саломы і страшэнна напалоўх людзей. З даху жыўлягадоўчага памышканна сарвала болы за 120 лістоў шыфферу. У будынку знаходзіліся 200 галоў маладунку. Жывёла не пацярпела. А вось СВК «Дарагеевічы» дзевядзеца перакрываць дах. Урон складае болы за тры мільёны рублёў.

Яна СВЕТАВА.

УП «МИНСКИЙ ГОРОДСКОЙ ЦЕНТР НЕДВИЖИМОСТИ» (ОРГАНИЗАТОР АУКЦИОНА)

ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН

по продаже изолированного нежилого помещения (торговое помещение) с инвентарным номером 500/D-7022392 общей площадью 151,3 кв. м, расположенного по адресу: г. Минск, ул. Некрасова, д. 114, пом. 16.

Начальная цена — 690 412 160 белорусских рублей.

К участию в аукционе допускаются юридические и физические лица, представившие организатору аукциона следующие документы:

заявление на участие в аукционе; заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, условиями проведения аукциона; нотариально заверенные копии учредительных документов (для юридических лиц) и свидетельства о регистрации (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей); соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона (в двух экземплярах); заверенные банком копии платёжных поручений, подтверждающих внесение задатка и платы за участие в аукционе в размере 4 базовых величин, а также иные документы в соответствии с условиями проведения аукциона. Задаток в размере 69 000 000 белорусских рублей и плата за участие в аукционе перечисляется на расчётный счёт УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012024570010 в филиале ОАО «БПС-Банк» по Минской области, г. Минск, код 153001331, УНП 190398583.

Победителем торгов признается участник, предложивший самую высокую цену за продаваемый объект. Порядок проведения торгов указан в условиях проведения аукциона. Договор купли-продажи между продавцом и победителем аукциона заключается в течение 20 календарных дней с даты проведения аукциона. Оплата объекта осуществляется в течение 10 календарных дней с даты заключения договора купли-продажи. Аукцион состоится 26 мая 2009 года в 11.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Заявления на участие в аукционе и необходимые документы принимаются по 25 мая 2009 года до 17.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 6.

Телефон для справок: 227-48-36 — УП «Минский городской центр недвижимости».

ГОДОВОЙ ОТЧЕТ ЭМИТЕНТА ЦЕННЫХ БУМАГ ОТКРЫТОГО АКЦИОНЕРНОГО ОБЩЕСТВА «МОНТАЖЛЕГМАШ»

Адрес: 212030 г. Могилев, Славгородское шоссе, 173

БУХГАЛТЕРСКИЙ БАЛАНС на 1 января 2009 г.

АКТИВ	Код строки	На начало года	млн. руб.	
			на начало отчетного периода	на конец отчетного периода
I. ВНЕОБОРОТНЫЕ АКТИВЫ				
Основные средства	110	1 647	718	
Нематериальные активы	120	1	—	
Доходные вложения в материальные ценности	130	110	—	
Вложения во внеоборотные активы	140	—	287	
Итого по разделу I	190	1 758	1 006	
II. ОБОРОТНЫЕ АКТИВЫ				
Запасы и затраты	210	406	805	
Налоги по приобретенным товарам, работам, услугам	220	19	8	
Дебиторская задолженность	240	4	45	
Денежные средства	260	—	87	
Финансовые вложения	270	10	10	
Итого по разделу II	290	439	955	
БАЛАНС (190+290)	300	2 197	1 961	
		ПАССИВ		
Уставный фонд	410	85	28	
Добавочный фонд	430	1 743	1 743	
Нераспределенная прибыль (непокрытый убыток)	450	4	1	
Итого по разделу III	490	1 832	1 772	
IV. КРАТКОСРОЧНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА				
Краткосрочные кредиты и займы	610	87	—	
Кредиторская задолженность	620	278	189	
Итого по разделу V	690	365	189	
БАЛАНС (490+690)	700	2 197	1 961	

ОТЧЕТ О ПРИБЫЛЯХ И УБЫТКАХ с 1 января 2008 г. по 31 декабря 2008 г.

Наименование показателей	Код строки	За отчетный период	млн. руб.	
			за отчетный период	за аналогичный период прошлого года
I. ДОХОДЫ И РАСХОДЫ ПО ВИДАМ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ				
Выручка от реализации товаров, продукции, работ, услуг	10	2 350	1 550	
Налоги и сборы, включаемые в выручку от реализации товаров, продукции, работ, услуг (за вычетом налогов и сборов, включаемых в выручку) (010-011)	11	380	276	
Выручка от реализации товаров, продукции, работ, услуг (за вычетом налогов и сборов, включаемых в выручку) (010-011)	20	1 970	1 274	
Себестоимость реализованных товаров, продукции, работ, услуг	30	1 733	1 287	
Прибыль (убыток) от реализации товаров, продукции, работ, услуг (020-030)	70	237	-13	
II. ОПЕРАЦИОННЫЕ ДОХОДЫ И РАСХОДЫ				
Операционные доходы	80	1 401	15	
Налоги и сборы, включаемые в операционные доходы	81	214	2	
Операционные доходы (за вычетом налогов и сборов, включаемых в операционные доходы) (070-071)	90	1 187	13	
Операционные расходы	100	1 078	18	
Прибыль (убыток) от операционных доходов и расходов (090-100)	120	109	-5	
III. ВНЕРЕАЛИЗАЦИОННЫЕ ДОХОДЫ И РАСХОДЫ				
Внерезализационные доходы	130	—	113	
Внерезализационные расходы	150	230	61	
Прибыль (убыток) от внерезализационных доходов и расходов (140-150)	160	-230	52	
Прибыль (убыток) (+070+120+160)	200	116	34	
Прибыль (убыток) до налогообложения (+200+210-220)	240	116	34	
Налог на прибыль	250	77	11	
Прочие налоги, сборы из прибыли	260	32	19	
Прочие расходы и платежи из прибыли	270	6	1	
Чистая прибыль (убыток) (+200-250-260-270)	300	1	3	

Данные отчетности подтверждены (наименование и номер лицензии аудиторской организации или наименование контролирующего органа, проводившего проверку):

ОДО «Аудиторская Фирма «Паритет» Л. № 02200/495348 МФ РБ

Информация о деятельности ОАО «Монтажлегмаш» по состоянию на 1 января 2009 года 5-9. Информация о дивидендах и акциях, количестве акционеров, задолженности

Показатель	Ед. изм.	На начало года	За отчетный период	За аналогичный период прошлого года
Количество акционеров, всего	лиц	37	124	
в том числе юридических лиц	лиц	—	—	
в том числе физических лиц	лиц	37	124	
Начислено на выплату дивидендов в данном отчетном периоде	млн. рублей	6	3	
Обеспеченность акции имуществом Общества	тысяч рублей	1 870	648	
Количество простых акций, находящихся на балансе Общества	штук	—	—	
Просроченная дебиторская задолженность	млн. рублей	—	—	
Просроченная кредиторская задолженность	млн. рублей	—	—	
Среднесписочная численность работающих	человек	68	64	

10. Основные виды продукции или виды деятельности, по которым получено двадцать и более процентов выручки от реализации товаров, продукции, работ, услуг (только в составе годового отчета):

45340 «Установка прочего инженерного оборудования»

Директор **А.С. Чернюк** Главный бухгалтер **В.Е. Кличевская**

Аляксандр ЛУКАШЭНКА: «МЫ БУДЗЕМ РАЗВІВАЦЬ БУДАЎНІЦТВА І, ПЕРШ ЗА УСЁ, БУДАЎНІЦТВА ЖЫЛЛЯ»

Беларусь ніколі не ішла і не пойдзе на повадзе ў тых, хто настойліва ўпаўняе краіну ў непазбежныя дилемы — альбо яна з Расій, альбо з Еўропай, заявіў у чацвер у сваім Пасланні беларуськаму народу і Нацыянальнаму сходу Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка. «Наша задача — быць злучальным мостам паміж Усходам і Захадам».

Адзначаючы, што Беларусь выраўноўвае адносіны з ЕС пры захаванні стратэгічнага партнёрства з Расіяй, кіраўнік дзяржавы дадаў, што распускіца ўсё больш вынікава працуе і ў іншых рэгіёнах планеты. «Гэта значыць, рэальна ўвабляецца ў жыццё базавы прынцып беларускай знешняй палітыкі — шматвектарнасць», — падкрэсліў ён. Звяртаючыся ж да пытання адносінаў з Еўропай, Прэзідэнт не назваў іх простымі. Аднак нагадаў, што не Беларусь іх зрабіла такімі. Што датычыцца нашай краіны, то яна гатовая да прагматычнага супрацоўніцтва па ўсіх напрамках, што цікавяць еўрапейскіх калег. Разам з тым, «прагнаціца і зневажачца ў імя гэтага мы не будзем».

Вельмі сучаснае слова Прэзідэнт назваў ініцыятыў «Усходняе партнёрства», рэалізацыя якой можа зрабіць супрацоўніцтва Беларусі з ЕС больш структуріраваным і ў перспектыве вывесіць яна на якасна новы ўзровень. «Аднак і тут мы павінны выходзіць з таго, каб удзел у гэтай ініцыятыўе не ішоў ва ўрон нашым суверэнным знешнепалітычным інтарэсам», — дадаў ён. — Нам яшчэ дзевядзеца вырашчаваць з Бруселем аптымальны для нас фармат удзелу ў гэтай праграме». Актывізацыя еўрапейскага курсу на шматбаковай і двухбаковай аснове — не часовае мера, а доўгатэрміновае, сур'ёзны напрамак дзейнасці.

Значэннай заставецца і прынцыповая пазіцыя рэспублікі, згодна з якой АБСЕ павінна выйсці з крызісу, у якім яна апынулася з-за «праваабарончага перакосу» ў яе дзейнасці, павысіць эфектыўнасць ра-

тую стабільнасць, якую яна закупае ў цэнтры Еўропы.

«На жал, і ў нашай Расіі не ўсе разумеюць правільна нашы пажменні ў еўрапейскім напрамку», — пракаментаваў Прэзідэнт інфармацыя, што з'явілася ў некаторых расійскіх СМІ наконт таго, ці трэба пастаўляць Беларусь такую зброю, як «Іскандар». — Хаця, калі ў нас былі складаныя з Захадам, у Расіі ўсе адказныя асобы выступалі за нармалізацыю адносінаў з ім. Як толькі гэта нармалізацыя паказалася на гарызонце, як выкінулі ў канкрэтныя СМІ чарговую «вутак». Разам з тым, Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што «мы ніколі не прасілі ў расіянін — дайце нам «Іскандары». «Мы самі іх купім, як купляюць зброю ва ўсіх краінах свету», — сказаў беларускі лідар. — Але скажу прама, мы іх самі зробім, калі траба, акрамя ракет. А ракеты купім. Таму не трэба нам гэтых «вутака», асабліва, калі намяшчуся працэс нармалізацыі адносінаў з Еўропай.

Мы гэта робім не ва ўрон Расіі. Беларусь і расійскі народ — гэта адзін народ». Ён таксама зазначыў, што Беларусь не можа прыводзіць палітыку супраць Расіі. І падкрэсліў, што наша краіна хоця быць з Расіяй і хоча сярэвацца з Еўропай. Адначасна Прэзідэнт і важнасць адносінаў з ШША, падкрэсліўшы, што нашы краіны маюць пэўны вопыт эканамічнага, інвестыцыйнага і гуманітарнага супрацоўніцтва. Ён выказаў спадзеянне, што новая адміністрацыя ШША ўсведамляе бесперспектыўнасць размовы з Беларуссю з пазіцыі сілы і на мове санкцый. «Мы заўсёды ззяўлялі аб сваёй зашкваленасці ў нармалізацыі палітычных адносінаў з ШША і лічым выгадным для абодвух бакоў выйсці на поўнае ўзабавенне ўзроўню гандлёва-эканамічнага ўзаемадзеяння, які да ўвядзення санкцый на-

бляжаўся да мільярда долараў».

Асабліва ўдаў у сваім Пасланні Прэзідэнт нагадаў значнаму для беларускага народа свету — 65-годдзе вызвалення нашай краіны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Ён нагадаў, што ў саюзе з іншымі народамі СССР і антыгітлераўскай калаліцыі беларусы не проста працавалі, не проста адстаялі сваё права жыць на роднай зямлі, але і ўнеслі вялікі ўклад у вялікую сусветна-гістарычную Перамогу над нацызмам — ідэалогіяй, якая зацяярджае фундаментальную няроўнасць народаў. Прэзідэнт паставіў задачку перад органамі ўлады на высокім узроўні арганізаваць работу з ветэранамі па месцы жытхарства. «Кожны ўдзельнік вайны павінен адчуваць пастаянны клопат з боку дзяржавы, грамадскасі, — адначыў ён. — Гэта справа сумлення і абавязак кожнага з нас. Мы многіма абавязаныя ім, і яны маюць права разлічвацца на клопатлівае стаўленне да сябе дзяржавай. Дайдзіце да кожнага ўдзельніка вайны, не пакіньце яго без увагі, з нявырашанымі праблемамі».

Адказваючы на пытанні дэпутатаў, Прэзідэнт расправяў, у прыватнасці, пра перспектывы будаўніцтва жылля ў краіне, пра тое, ці чакаць у хуткім часе перарэзкі пенсій. Што датычыцца будаўніцтва жылля, то, паводле слоў Аляксандра Лукашэнкі, тут усё вырашана дакладна — будаўніцтва будзе падтрымлівацца ўсяляк. «Мы вырашылі цвёрда, — падкрэсліў ён, — што расходы на будаўнічыя праграмы ў рэспубліцы скарачацца не будуць. Будаўніцтва — гэта адзін з лакаматыўных эканомікі, які ў крызісны перыяд можа быць падтрыманым за сабой усю эканомію краіны. Таму што сучасная магчымасць дазваляе нам укамплектаваць 95 %, а па асобных аб'ектах, якія будуцца, і 100 % айначым абста-

гаваннем». Прыклад таму — абноўлены будынак тэатра оперы і балета, дзе, акрамя абсталявання сцэны, выкарыстаныя выключна беларускія кампаненты. «Таму мы будзем развіваць будаўніцтва і, перш за ўсё, будаўніцтва жылля», — рэзюмаваў Прэзідэнт. З гэтага месяца, дадаў ён, будзе весіцца праца і па паніжэнні працэнтных ставак на жыллёвыя крэдыты. Перш за ўсё, гэта датычыцца льготнага крэдытавання. «Правільна жакуць, што стаўчымся ў 25 % для жылготных крэдытаў непад'ёмна. Аднак у найбліжэйшы час увага будзе надавацца менавіта стаўкам для тых катэгорый людзей, якія маюць патрэбу ў паліпшэнні жыллёвых умоў, якія не маюць жылля».

Яшчэ адно пытанне, адрасаваана Прэзідэнту, датычылася пенсій, дакладней таму, ці будуць яны павышацца ў найбліжэйшы час. На што Аляксандр Лукашэнка заўважыў: «Згодна з законам аб пенсійным забеспячэнні, перарэзкі пенсій уязваны з ростам зарплатаў работнікаў па краіне. Зразумела, што тых, хто працуе, як заўсёды, утрымліваюць пенсіянераў. Таму наступны перарэзкі будзе зроблены тады, калі тэмп росту сярэдняй зарплатаў па краіне складзе 115 % да ўзроўню апошняга перарэзкі. Падтрымка будаўніцтва жылля, то паводле слоў Аляксандра Лукашэнкі, тут усё вырашана дакладна — будаўніцтва будзе падтрымлівацца ўсяляк. «Мы вырашылі цвёрда, — падкрэсліў ён, — што расходы на будаўнічыя праграмы ў рэспубліцы скарачацца не будуць. Будаўніцтва — гэта адзін з лакаматыўных эканомікі, які ў крызісны перыяд можа быць падтрыманым за сабой усю эканомію краіны. Таму што сучасная магчымасць дазваляе нам укамплектаваць 95 %, а па асобных аб'ектах, якія будуцца, і 100 % айначым абста-

гаваннем». Прыклад таму — абноўлены будынак тэатра оперы і балета, дзе, акрамя абсталявання сцэны, выкарыстаныя выключна беларускія кампаненты. «Таму мы будзем развіваць будаўніцтва і, перш за ўсё, будаўніцтва жылля», — рэзюмаваў Прэзідэнт. З гэтага месяца, дадаў ён, будзе весіцца праца і па паніжэнні працэнтных ставак на жыллёвыя крэдыты. Перш за ўсё, гэта датычыцца льготнага крэдытавання. «Правільна жакуць, што стаўчымся ў 25 % для жылготных крэдытаў непад'ёмна. Аднак у найбліжэйшы час увага будзе надавацца менавіта стаўкам для тых катэгорый людзей, якія маюць патрэбу ў паліпшэнні жыллёвых умоў, якія не маюць жылля».

Яшчэ адно пытанне, адрасаваана Прэзідэнту, датычылася пенсій, дакладней таму, ці будуць яны павышацца ў найбліжэйшы час. На што Аляксандр Лукашэнка заўважыў: «Згодна з законам аб пенсійным забеспячэнні, перарэзкі пенсій уязваны з ростам зарплатаў работнікаў па краіне. Зразумела, што тых, хто працуе, як заўсёды, утрымліваюць пенсіянераў. Таму наступны перарэзкі будзе зроблены тады, калі тэмп росту сярэдняй зарплатаў па краіне складзе 115 % да ўзроўню апошняга перарэзкі. Падтрымка будаўніцтва жылля, то паводле слоў Аляксандра Лукашэнкі, тут усё вырашана дакладна — будаўніцтва будзе падтрымлівацца ўсяляк. «Мы вырашылі цвёрда, — падкрэсліў ён, — што расходы на будаўнічыя праграмы ў рэспубліцы скарачацца не будуць. Будаўніцтва — гэта адзін з лакаматыўных эканомікі, які ў крызісны перыяд можа быць падтрыманым за сабой усю эканомію краіны. Таму што сучасная магчымасць дазваляе нам укамплектаваць 95 %, а па асобных аб'ектах, якія будуцца, і 100 % айначым абста-

Ігар ШЧУЧЭНКА.

Отчет о прибылях и убытках за 01.01.2008 г. по 01.01.2009 г.				
Организация ОАО «Минскоблнебпродукт»				
Учетный номер плательщика 600013173				
Вид деятельности Производство мукки, комбикорма				
Организационно-правовая форма Открытое акционерное общество				
Орган управления Общее собрание				
Единица измерения млн руб.				
Адрес: г. Минск, ул. Фабрициуса, 2				
Наименование показателей	Код строки	За отчетный период	За аналогичный период прошлого года	
1	2	3	4	5
I. ДОХОДЫ И РАСХОДЫ ПО ВИДАМ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ				
Выручка от реализации товаров, продукции, работ, услуг	010	135 970	106 139	
В т. ч. выручка, поступившая в валюте	010А	4272	1044	
Налоги и сборы, включаемые в выручку от реализации товаров, продукции, работ, услуг	011	14 458	12 388	
Выручка от реализации товаров, продукции, работ, услуг (за вычетом налогов и сборов, включаемых в выручку) (010-011)	020	121 512	93 751	
СПРАВЧОНО: из строки 010 сумма государственной поддержки (субсидий) на покрытие разницы в ценах и тарифах	021			
Себестоимость реализованных товаров, продукции, работ, услуг	030	112 540	87 033	
Валовая прибыль (020-021-030)	040	8972	6718	
Управленческие расходы	050			
Расходы на реализацию	060	3661	1978	
Прибыль (убыток) от реализации товаров, продукции, работ, услуг (020-030-050-060)	070	5311	4740	
II. ОПЕРАЦИОННЫЕ ДОХОДЫ И РАСХОДЫ				
Операционные доходы	080	6316	2799	
Налоги и сборы, включаемые в операционные доходы	081	5	7	
Операционные доходы (за вычетом налогов и сборов, включаемых в операционные доходы) (080-081)	090	6311	2792	
В том числе:				
доходы к получению	091			
доходы от участия в создании (учредительские) других организаций	092	2	189	
доходы от операций с активами	093	225	189	
прочие операционные доходы	099	6084	2603	
Операционные расходы	100	6020	2546	
В том числе:				
расходы к уплате	101			
расходы от операций с активами	102	173	183	
прочие операционные расходы	109	5847	2363	
Прибыль (убыток) от операционных доходов и расходов (090-100)	120	291	246	
III. ВНЕРЕАЛИЗАЦИОННЫЕ ДОХОДЫ И РАСХОДЫ				
Внерезализационные доходы	130	828	262	
Налоги и сборы, включаемые во внерезализационные доходы	131	2	8	
Внерезализационные доходы (за вычетом налогов и сборов, включаемых во внерезализационные доходы) (130-131)	140	826	254	
Внерезализационные расходы	150	3223	1717	
ПРИБЫЛЬ (УБЫТОК) от внерезализационных доходов и расходов (140-150)	160	-2397	-1463	
ПРИБЫЛЬ (УБЫТОК) (+/-070+/-120+/-160)	200	3205	3523	

НАСТУПСТВО ЧАРНОБЫЛЮ

ЖЫЦЦЁ ПРАЦЯГВАЕЦЦА

Якая сітуацыя ў найбольш забруджаных рэгіёнах?

Хойніцкі раён адносіцца да ліку найбольш пацярпелых ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Адсюль было эвакуавана больш чым 20 тысяч жыхароў. У выніку колькасць насельніцтва за постчарнобыльскі перыяд скарацілася амаль удвая. Прычым высокаў паменшала больш, чым гараджан. На тэрыторыі Хойніцкага раёна зніклі 49 населеных пунктаў, 10 навучальных устаноў, 20 медыцынскіх і культурна-асветніцкіх, 5 будаўнічых арганізацый, 7 сельгаспрадпрыемстваў, кормазавод «Майдан». Гэта не толькі лічбы статыстыкі, за кожным з такіх фактаў — лёс дзясяткаў тысяч людзей, якія перажылі, напэўна, самы трагічны час у сваім лёсе. Ці акрыў Хойніцкі край пасля чарнобыльскай бяды, якія змены тут адбыліся? Гэта я і паспрабую высветліць падчас прэс-туру, які быў наладжаны ў Беларусі адзіленнем Расійска-беларускага інфармацыйнага цэнтру па праблемах наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС.

ПРАПАНОВА НА ЭКСПАРТ

Па зразумелых прычынах Хойніцкі раён датацыйны — 76 працэнтаў складае бюджэтная падтрымка. Але такая сітуацыя ніколі не абзначае, што тут сядзяць склаўшы рукі і чакаюць дзяржаўнай дапамогі. Зразумела, умовы ў параўнанні з чыстымі рэгіёнамі няроўныя, аднак пры гаспадарскім падыходзе можна дасягнуць мноства. Пасля аварыі на ЧАЭС з сельгаспадарчага абароту было выведзена амаль 32 тысячы гектараў, 88,1 тыс га перададзена Палескаму дзяржаўнаму радыёцыйна-экалагічнаму запаведніку. Для выкарыстання засталася 39 тыс. га палеткаў. Гэтыя плошчы маюць шчыльнасць забруджвання цзізіем-137 вышэй за 1 кюры на кв. кіламетр. Вялікая колькасць зямель адначасова забруджана і стронцыем-90. Ці магчыма ў такіх умовах гаспадарыць? Аказваецца, можна наладзіць паспяховае, эфектыўнае вытворчасць.

— У 2007 годзе была завершана пераспецыялізацыя сельгаспадарчых прадпрыемстваў, усе гаспадаркі зарэагентаваны на выпуск рэнтабельнай прадукцыі, — заўважае старшыня Хойніцкага райвыканкама Аляксандр БІЧАН. — Імкнёмся жыл-

сці на якасна новы ўзровень вытворчасці, прымяняць самыя сучасныя тэхналогіі. Аграрна-прамысловы комплекс аснашчаны добрай тэхнікай, выдзецца будаўніцтва жывёлагадоўчых аб'ектаў.

Цікавы факт: усе 8 сельгаспрадпрыемстваў раёна працуюць без страт. Найбольш рэнтабельнасць сярод відаў дзейнасці мае вырошчванне гародніны і збожжа. Выгадна займацца і малаком. Як заўважаюць спецыялісты, на працягу апошніх гадоў збожжа і бульба, якія вырошчваліся гаспадаркамі раёна, адпавядалі патрабаванням рэспубліканскіх нарматываў па ўтрыманні цзізію-137. Адметна, што па малаку нормы тут значна больш жорсткія, чым увогуле па Беларусі. Між тым сельгаспрадпрыемствы актыўна развіваюць менавіта вытворчасць малака. Куды ж рэалізуюць такую сыравіну?

— Аказваецца, са збытам ніякіх праблем не ўзнікае — перапрацоўкай займаюцца на мясцовым прадпрыемстве «Палескія сыры». Завод быў пабудаваны ў 1984 годзе (дарэчы, гэта была апошняя вытворчасць такога тыпу, што была запушчана на тэрыторыі СССР) і паспяхова працаваў. Пасля аварыі на Чарнобыльскай АЭС поўнасцю быў спынены цэх па вытворчасці сыру, а ў 1991-м — вытворчасці абыстлушчанага малака. Здавалася, што перспектыву ў такой вытворчасці не надта багата. Аднак, на шчасце, пемістывычныя прагнозы не спраўдзіліся. У пачатку 1990-х гадоў пераарыентаваліся на вытворчасць казеіну, які і дасюль карыстаецца вялікім попытам за межой.

— Малако, якое паступае ад гаспадарак Хойніцкага і Брагінскага раёнаў, выкарыстоўваецца толькі для вытворчасці масла і тэхнічнага казеіну, — адзначае дырэктар прадпрыемства «Палескія сыры» Галіна БОНДАР. — Такім чынам з сыравіны, якая мае пераважэнне па ўтрыманні стронцію, удаецца атрымаць чыстую прадукцыю. Контроль у нас вельмі жорсткі. Пастаўкі прадукцыі ажываюць сведчыць той факт, што 80 працэнтаў яе рэалізуюцца на экспарт. Пастаўкі адбываюцца ў Польшчу, Германію, ва Украіну, у Расію, Кыргызстан. Актыўна асвойваем і беларускі рынак. Так што прадукцыя на складзе не залежавала.

(Заканчэнне на 5-й стар.)

ЖЫЛЛЁ ДЛЯ «ЧАРНОБЫЛЬЦАЎ»

Ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС пацярпелі 153 населеныя пункты ў 10 раёнах Мінскай вобласці. У цэнтральных рэгіёне было пераселена 8,5 тысячы сем'яў — больш чым 25 тыс. чалавек.

Як паведаміў начальнік аддзела жыллёва-камунальнай гаспадаркі Мінскага аблвыканкама Аляксандр Шылак, сёлета на пераадоленне наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС на Міншчыне будзе выдаткавана больш чым 27 мільярд рублёў. Гэта практычна на трэць перавышае аб'ём адпаведнага фінансавання ў мінулым годзе. Значная частка сродкаў (амаль 12 млрд руб.) пойдзе на выплаты льгот і кампенсацый пацярпелым катэгорыям. Каля 10 млрд рублёў плануецца выдаткаваць на правядзенне ахоўных мераў у сельскай гаспадарцы. Праводзіцца будаўніцтва ахушэрска-гінекалагічнага корпусу ў Валожынах. Агульным аб'ём фінансавання гэтага аб'екта — 4 мільярд рублёў, з якіх ужо асвоена 1,5 млрд. Сёлета будзе збудзена ў эксплуатацыю 15 кватэр для «чарнобыльцаў». На працягу найбліжэйшых двух гадоў плануецца поўнасцю вырашыць «кватэрнае пытанне» для гэтай катэгорыі. Паводле апошніх звестак, усяго ў чарзе на атрыманне сацыяльнага жылля стаяць 70 «чарнобыльцаў».

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

ДАПАМОГА «З АДРАСАМ»

Даволі вялікі грошы на адраджэнне забруджаных рэгіёнаў паступаюць з саюзнага бюджэту. У межах чарговай расійска-беларускай праграмы будзе выдаткавана 1,2 мільярд расійскіх рублёў. Галоўная задача шэрагу мерапрыемстваў, якія рэалізуюцца сумеснымі намаганнямі дзвюх дзяржаў, — стварыць людзям усе належныя ўмовы для нармальнага жыцця, прадоўжыць адаптацыю праблемных мясцінаў.

Як заўважыла начальнік Дэпартаменту сацыяльнай палітыкі і інфармацыйнага забеспячэння Пастаяннага камітэта Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі Ірына Наркевіч, сродкі галоўных прыярытэтаў — спецыялізаванае медыцынскае абслугованне пацярпелых насельніцтва. Надзвычай важна, каб такая дапамога была адраднай — тым людзям, якія насамрэч маюць у гэтым патрэбу.

Ствараецца і удасканальваецца належная матэрыяльна-тэхнічная база. Былі рэканструяваны і дааснашчаны найноўшым абсталяваннем медыцынскі радыёлагічны цэнтр у Обнінску, цэнтр радыяцыйнай медыцыны ў Санкт-Пецярбургу, Гомельскі дыспансэр, а таксама Гродзенскі завод медыцынскіх прэпаратаў.

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

ГОМЕЛЬ АЧЫСЦІЦА АД РАДЫЕНУКЛІДАЎ ДА 2023 ГОДА?

А вёска Глушчавічы Лельчыцкага раёна — да 2035-га, гарады Чачэрск і Нароўля — да 2095 і 2103-га адпаведна, Карма — да 2113-га, Ветка — да 2116-га, Брагін — да 2122 года. І гэтак далей. Шчыльнасць забруджвання зямель радыенуклідамі стане за гэты час меней чым адзін кюры на квадратны кіламетр.

Такія звесткі прагучалі на прэс-канферэнцыі для журналістаў, якую правёў начальнік упраўлення па праблемах ліквідацыі вынікаў на Чарнобыльскай АЭС Гомельскага аблвыканкама Яўген БЕЛАШ. Прагнозу грунтуюцца на дэталёвым вывучэнні сітуацыі, навуковых, экалагічных і іншых даследаваннях, калі ўлічваюцца і эфектыўнасць правядзення ачышчэння зямлі чалавекам, і «робота» самой маці-прыроды. І нездарма ж, напэўна, за 23 гады пасля выбуху на Чарнобыльскай АЭС з зоны радыеактыўнага забруджвання на Гомельшчыне выйшлі або памыялі свой статус 240 населеных пунктаў.

Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

Да ведама

На Радаўніцу — без пропуску

Радаўніца — адзіны дзень у годзе, калі дазволена масавае наведванне могілак у зонах адсялення і адчужэння (якія, дарэчы, маюць асаблівыя правы статус).

Адзінае папярэджанне — забарона на развядзенне вогнішчаў. Курэнне дазволена толькі ў адвеззеных месцах. За парушэнне супрацьнажарнай бяспекі прадугледжаны штраф у памеры да 50 базавых велічынь. Як паведаміў намеснік дырэктара Палескага дзяржаўнага радыяцыйна-экалагічнага запаведніка Юрый Бондар, у «зоне» будзе дазволена знаходзіцца да 17 гадзін.

Мікалай ЛІТВІНАЎ.

Уладзімір ЧЭРНІКАЎ, начальнік Дэпартаменту па ліквідацыі наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС Міністэрства па надзвычайных сітуацыях:

«Варта больш актыўна ўкараняць інавацыйныя падыходы да адраджэння забруджаных тэрыторый»

Вось ужо 23 гады мы жывём «Пасля Чарнобыля». Як заўважаюць спецыялісты, аварыя на ЧАЭС — самая буйная тэхнагенная катастрофа ў гісторыі чалавецтва. Яна мела глабальны характар, бо закранула многія дзяржавы, але найбольш пацярпелі Расія, Украіна і Беларусь. Пры гэтым асабліва ўяжасце наступствы выбуху на чварцым блоку Чарнобыльскай атамнай электрастанцы мелі для нашай краіны. Нездарма ж пераадоленне вынікаў Чарнобыльскай аварыі стала адным з найважнейшых дзяржаўных прыярытэтаў. На працягу 23 гадоў удалося вырашыць шэраг найважнейшых задач, аднак асобныя праблемы маюць доўгачасовы характар. Якія галоўныя прыярытэты рэалізаваны забруджаных тэрыторый, што яна прынясе тутэйшым жыхарам?

На пытанні карэспандэнта «Звязды» адказавае начальнік Дэпартаменту па ліквідацыі наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС Міністэрства па надзвычайных сітуацыях Уладзімір Чэрнікаў.

дэмані пятая частка сельгаспадарчых палеткаў (18 тысяч кв. кіламетраў). Як правіла, гэта былі вельмі ўрадлівыя глебы.

У забруджанай зоне знаходзіцца каля 340 прамысловых прадпрыемстваў, зразумела, што ўмовы іх гаспадарання па аб'ектывных прычынах пагоршыліся. У сувязі з адсяленнем жыхароў з найбольш пацярпелых тэрыторый дзейнасць шэрагу з іх (а таксама многіх аб'ектаў сацыяльнай сферы) была спынена. Тыя, што засталіся, нясуць значныя страты ў выніку змяншэння аб'ёмаў вытворчасці, няпоўна акупляльнасці ўкладзеных сродкаў.

Адзначаюцца вялікія страты паліўных, матэрыяльных рэсурсаў. Увогуле, значна скарацілася сыравінная база. У найбольш забруджаных зонах апынуліся 57 радовішчэй мінеральных рэсурсаў. Абмежаваны пошукава-разведвальныя работы ў паўднёвай частцы Прыпяцкай нафтагазонаснай вобласці (дарэчы, адной з найбольш перспектывных — ацэненыя рэсурсы складаюць 25,3 мільёна тон нафты). Вялікі ўрон нанесены лясной гаспадарцы. Каля чварці «зялёнага» фонду (больш чым 20 тысяч квадратных кіламетраў) былі забруджаны. Ад сельгаспадарчых палеткаў, ліквідаваны 54 калгасы і саўгасы, 9 прадпрыемстваў, якія займаліся перапрацоўкай. Рэзка скараціліся пасяўныя плошчы, значна зменшылася пагалоўе жывёлы. Пасля аварыі цзізіем-137 аказалася забру-

дзана 51,6 і 34,6 працэнта ўсёй плошчы лясоў.

«Дзяржаўныя выдаткі — амаль 18 млрд долараў» — Наступствы аварыі мелі і значны сацыяльны ўрон? — Зразумела, вялікія не толькі эканамічныя, але і сацыяльныя страты. Для пацярпелых рэгіёнаў увогуле характэрная скажоная дэмаграфічная структура. Гэта і не дзіўна, бо амаль 138 тысяч чалавек адсюль было пераселена, не менш чым 200 тыс. сталі вымушана перабяжамі. Найбольш актыўна з забруджаных тэрыторый з'яжджалі кваліфікаваныя спецыялісты, моладзь, інтэлігенцыя. У выніку чаго і цяпер у асобных раёнах для пенсіянераў складае каля 70 працэнтаў. Гэты паказчык тут намогавышэйшы, чым у сярэднім па Беларусі. Медыцынскія наступствы не абмяжоўваюцца чыста радыялагічнымі (якія, дарэчы, па сваім маштабах таксама аказаліся беспрэцэдэнтнымі), адзначаюцца і сацыяльна-псіхалагічныя з'явы, якія выклікаюць сур'ёзную заклапочанасць. Відавочна, што аварыя на Чарнобыльскай АЭС негатыўна паўплывала на ўсе сферы жыцця дзейнасці, чым абумоўлены комплексны характар мерапрыемстваў па пераадоленні яе наступстваў.

— Уладзімір Аляксандравіч, наколькі дзяржаўны прыярытэт падмацаваны належнымі ўкладаннямі? — У свай час вучоны інстытут эканомікі Нацыянальнай акадэ-

рыторыі Беларусі, якая забруджана радыенуклідамі, жывуць больш чым 1,3 мільёна чалавек. Забуджана звыш 1 млн гектараў сельгаспадарчых палеткаў, што патрабуе пільнай увагі да атрымання нарматыўна чыстых прадуктаў харчавання.

— Якіх вынікаў удалося дасягнуць летася? — Рэалізацыя чарговай, чварцэтай па ліку дзяржаўнай праграмы па пераадоленні наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС разлічана на 2006—2010 гады. На адпаведныя мерапрыемствы за пяцігодку плануецца выдаткаваць больш чым 3 трыльёны рублёў з рэспубліканскага і каля 160 млрд рублёў — з мясцовых бюджэтаў. Увабленне комплексу мераў дазволіць «праблемным» раёнам пераадолець стратнасць, устойліва развівацца.

Летася на рэалізацыю комплексу мерапрыемстваў у межах «чарнобыльскіх» праграм было выдаткавана 672,3 мільярд рублёў, з якіх значная частка (больш чым 388 млрд руб.) накіравана на сацыяльную абарону насельніцтва, што пачаўся ад аварыі на ЧАЭС. Працягваецца капітальнае будаўніцтва — збудзена ў эксплуатацыю 130 кватэр, да газавых сетак падключана 709 дамоў. У населеных пунктах, якія размешчаны на забруджанай радыенуклідамі тэрыторыі, узведзена 31,7 км водаправодных і 21,1 км газавых сетак, 6 артэзійскіх свідравін і 2 станцыі абезжэлення. У пацярпелых рэгіёнах пачалі працаваць 5 новых аб'ектаў аховы здароўя і 4 школы. Усё гэта ў значнай ступені дазваляе палепшыць умовы жыцця людзей. Шмат было зроблена ў межах прэзідэнцкай праграмы «Дзеці Чарнобыля»: узведзена прыбудова да школы ў вёсцы Сялецкае Касцюковіцкага раёна, рэканструяваны спальны корпус дзіцячага разбілітацыйна-аздараўленчага цэнтру «Лясная паліна» на Смаргоншчыне. А ў вёсцы Касцёні Пастаўскага раёна абудаваны ДРАЦ «Ветразь». У некалькіх аздараўленчых цэнтрах праведзена замена інжынернага абсталявання.

Сёлета задачы не менш адказныя, паколькі, як мяркуецца, выдаткі па капітальных укладаннях складуць амаль 120 мільярд рублёў. А ўвогуле на рэалізацыю «чарнобыльскіх» праграм мяркуецца выдаткаваць больш чым 1 трыльён рублёў. Такім чынам, у Беларусі па-ранейшаму на пераадоленне наступстваў аварыі на ЧАЭС штодня ўкладваецца каля 1 млн долараў.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

Чарнобыльская Бацькаўшчына: ВЁСКА БУДЗІШЧА

«А хто ж будзе даглядаць нашу крыніцу?..»

На памятным кургане перад Чачэрскам пазначаны адсяленыя чарнобыльскія вёскі. Ёсць сярод іх і Будзішча.

— Да радыяцыі ў нас было 300 двараў, — кажуць апошнія жыхаркі Ганна Ермакова і Настася Ежанкова, якія не пакінулі сваю маленькую радзіму. — Хто ж будзе даглядаць нашу крыніцу?..

Вёска Будзішча была і застаецца ўнікальным месцам на Гомельшчыне дзякуючы сваёй «блакітнай крыніцы». Такіх крыніц у Беларусі больш няма. Таму, пасля адсялення вёскі, знайшліся неаб'якваныя, якія наноў абляпілі крыніцу зрубам.

Незайздросны лёс быў у вёскі ў вайну — яе спалілі разам з жыхарамі. Здавалася, што магло быць страшней. Ці насуперак лёсу населены пункт адраджўся. Дзі дапамога святая крыніца «жывіць» старажытную вёску пасля Чарнобыля?

Анатоль КЛЯШЧУК. Фота аўтара.

«Варта больш актыўна ўкараняць інавацыйныя падыходы...»

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)
«Сярод найважнейшых прыярытэтаў»
— Уладзімір Аляксандравіч, такі ўзровень фінансавання будзе захоўвацца і надалей?

— Выкананне комплексных мерапрыемстваў у межах Дзяржаўнай праграмы па пераадоленні наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС заўсёды дакладна абгрунтавана і накіравана на вырашэнне канкрэтных надзвычайных задач і перспектывы напрамку на перспектыву. Мы спадзяемся, што ў канцыцы новай дзяржпраграмы будзе знойдзена аптымальнае спалучэнне постчарнобыльскага вопыту і інавацыйных падходаў да рэабілітацыі пацярпелых тэрыторый, якія неабходна ўкараняць больш актыўна.

«Закон на 100 працэнтаў»
— Відавочна, што для гэтага патрэбны кваліфікаваныя кадры. Якая забяспечанасць спецыялістамі?

— Сітуацыя з кадрамі ў забруджаных раёнах застаецца досыць напружанай. Цяпер у Кармянскім, Ельскім, Хойніцкім, Лельчыцкім і Чачэрскай раёнах сярод спецыялістаў сельскагаспадарчых прадпрыемстваў толькі 13-18 працэнтаў маюць вышэйшую адукацыю. У асобных раёнах да 90 працэнтаў

адраджэнне пацярпелых раёнаў. Менавіта такі прынцыповы падыход агучыў у красавіку мінулага года кіраўнік дзяржавы падчас наведвання Хойніцкага раёна. Сёння спецыялісты, навукоўцы, работнікі органаў дзяржаўнага кіравання прыступілі да распрацоўкі канцэпцыі новай Дзяржаўнай праграмы на 2011—2015 гады і на перыяд да 2020 года. Праводзіцца сур'ёзны аналіз эфектыўнасці праведзеных рэабілітацыйных мерапрыемстваў, вызначаюцца асноўныя задачы і перспектывы напрамку на перспектыву. Мы спадзяемся, што ў канцыцы новай дзяржпраграмы будзе знойдзена аптымальнае спалучэнне постчарнобыльскага вопыту і інавацыйных падходаў да рэабілітацыі пацярпелых тэрыторый, якія неабходна ўкараняць больш актыўна.

«Закон на 100 працэнтаў»
— Відавочна, што для гэтага патрэбны кваліфікаваныя кадры. Якая забяспечанасць спецыялістамі?

— Сітуацыя з кадрамі ў забруджаных раёнах застаецца досыць напружанай. Цяпер у Кармянскім, Ельскім, Хойніцкім, Лельчыцкім і Чачэрскай раёнах сярод спецыялістаў сельскагаспадарчых прадпрыемстваў толькі 13-18 працэнтаў маюць вышэйшую адукацыю. У асобных раёнах да 90 працэнтаў

выпуснікоў, якія прыбылі па раз'ежэнні, з'яжджаюць адсюль пасля адпрацоўкі вызначанага тэрміну. Ва ўстановах здароўя, якія размешчаны на пацярпелых тэрыторыях, не хапае работнікаў сярэдняй медыцынскага персаналу, настаяўніка. Каб пэўным чынам прыцягнуць кадры, робяцца пэўныя захады. Так, летас у Гомельскай вобласці для маладых спецыялістаў было пабудавана 77 кватэр. Аднак для таго, каб замацаваць патрэбныя кадры, вырашэння жыллёвага пытання, напэўна, недастаткова. Інстытуту радыялогіі даручана дэталёва вывучыць прычыны адтоку кадраў з пацярпелых раёнаў. Па выніках такога даследавання мясцовыя ўлады атрымаюць рэкамендацыі па магчымым выйсьці з гэтай сітуацыі.

«Вопыт — аснова ўзаемадзеяння»

— Як развіваецца супрацоўніцтва з найбольш пацярпелымі ад катастрофы на ЧАЭС дзяржавамі — Расіяй і Украінай?

— Як і ў Беларусі, у Расіі і ва Украіне рэалізуюцца нацыянальныя праграмы па пераадоленні наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, іншых радыяцыйных аварыяў паче дзейнічаюць з 16 ліпеня 2009 года. Гэты дакумент мае пэўны асаблівасці. У ім аб'яднаны ўсе нормы, што дзейнічаюць у нашай дзяржаве, па сацыяльнай абароне людзей, якія пацярпелі ад аварыі на ЧАЭС, іншых радыяцыйных аварыяў. Такім чынам, на заканадаўчым уз-

роўні вызначаны цяперашні ўзровень сацыяльнай абароны адпаведнай катэгорыі насельніцтва. Упершыню замацаваны пэўныя льготы для грамадзян, якія пацярпелі ад іншых радыяцыйных аварыяў, выпрабаванай ядзернай зброі, вучэнняў з яго прымяненнем. Больш дакладнай стала сістэма вызначэння прычынай сувязі інваліднасці з аварыяй на ЧАЭС. Перакананы, што гэта на 100 працэнтаў дзейсны закон, паколькі кожная норма, якая ў ім прапісана, будзе рэалізуюцца. Дарэчы, у адрозненне ад закона, які дзейнічае цяпер, у якім не працуюць не тое што асобныя пункты, але і цэляы артыкулы.

«Вопыт — аснова ўзаемадзеяння»

— Як развіваецца супрацоўніцтва з найбольш пацярпелымі ад катастрофы на ЧАЭС дзяржавамі — Расіяй і Украінай?

— Як і ў Беларусі, у Расіі і ва Украіне рэалізуюцца нацыянальныя праграмы па пераадоленні наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, іншых радыяцыйных аварыяў паче дзейнічаюць з 16 ліпеня 2009 года. Гэты дакумент мае пэўны асаблівасці. У ім аб'яднаны ўсе нормы, што дзейнічаюць у нашай дзяржаве, па сацыяльнай абароне людзей, якія пацярпелі ад аварыі на ЧАЭС, іншых радыяцыйных аварыяў. Такім чынам, на заканадаўчым уз-

ступіла ў дзеянне бестэрміновае пагадненне паміж урадамі Беларусі і Украіны аб сумесных дзеяннях па мінімізацыі вынікаў аварыі на ЧАЭС. Наша дзяржава заўсёды адкрытая да ўсебаковага супрацоўніцтва.

— Наколькі актыўнае міжнароднае ўзаемадзеянне?

— Вялікі вопыт Беларусі ў пераадоленні наступстваў Чарнобыльскай катастрофы з'яўляецца асновай для ўзаемадзеяння з замежнымі партнёрамі падчас рэалізацыі сумесных праектаў. Пасляўраджэннем таму — сумесная ініцыятыва Беларусі, Украіны і Расіі аб умацаванні міжнароднага супрацоўніцтва і кардынальнай намаганняў па вывучэнні, змякчэнні і мінімізацыі наступстваў аварыі на ЧАЭС, якая была прынята на 62-й сесіі ААН. Даволі паспяхова ўвасабляюцца прапановы міжнароднай канферэнцыі, якая адбылася ў Мінску ў красавіку 2006 года. У Брагінскім, Слаўгарадскім і Столінскім раёнах былі рэалізаваны шэраг праектаў у межах праграмы CORE «Узаемадзеянне для рэабілітацыі». Развіваецца супрацоўніцтва са спецыялістамі навуковых цэнтраў і інстытутаў па радыяцыйнай абароне і ядзернай бяспецы Францыі і Наваргіі. Міжнародныя партнёры разумеюць: Чарнобыль — бяда не толькі Беларусі, таму наступствы трэба перадоўжваць поруч.

Мікалай ЛІТВИНАЎ.

КРЫЖ ПАМ'ЯЦІ

Ад вялікай і шматлюднай вёскі Кульшычы ў Слаўгарадскім раёне сёння засталася няшмат: дарожны паказальнік, брацкая магіла і адна нежылая хата. Аднак сёла ў пахаванай чарнобыльскай вёсцы з'явіўся новы памятны знак: праваслаўныя вернікі ўсталявалі паклонны крыж на месцы, дзе калісьці стаяла царква.

Праз Чырвоны Усход на Кульшычы

Пакуль зямля і дрэвы не зазеленелі, прырода навокал мае ўсе адценні бэжавага і карычневага. Хутка ўсё зменіцца, стане прыгажэйшым. Буйную зеляніну дапоўняць яркія шматгадовыя кветкі, якія здзіелі і разрасліся з больш сялянскіх палісаднікаў. А пакуль тут сціпла, і шчыльна навокал. Каля ўездў у Кульшычы на ўзвышшы калісьці стаяў сухі дуб, проста на ствале кожна ўмацавалі неск радыяцыйнай небяспекі. Цяпер дуб згарэў, і ад яго застаўся толькі высокі дуплясты чорны пень у атанчаны пастэзелья. Мясцовыя жыхары лічаць яго за сімвал чарнобыльскай катастрофы, якая змяніла лёсы тысяч людзей. Падарожжа да вёскі, якія цяпер няма, запуюнена ўспамінамі: тут збіралі маіліну, там хадзілі па баравікі, а цяпер гэтыя месцы запаналілі дзікі, якія паховаюць пешых людзей і аўтамабілістаў. Узгадваюць Ларыса Іванаўна Чачору і Васіль Фёдаравіч Нікалаенка, жыхары вёскі Чырвоны Усход.

Гэтую савакскую назву, якую паселішча атрымала ў 1960-х гадах па волі чыноўнікаў, мала хто ўжывае. Тутэйшыя завуць яго, як у старажытнасці — Шаламы. Менавіта сюды пасля вялікага чарнобыльскага перасялення народнаў трапілі некалькі жыхароў Кульшыч. Ад новага месца жыхарства да «свайёй вёскі» — усяго дзясятак кіламетраў, і мясцовыя перасяленцы нібыта вартаўнікі памяці Кульшычаў.

Айцец Георгій Сакалоў, настаяцель Свята-Пятра-Паўлаўскага храма ў Лясной, расказвае пра гісторыю пахаванай вёскі: старажытнае месца, вялікае сяло, да рэвалюцыі быў маёнтка (напрыканцы XIX стагоддзя Кульшычы належалі дваранам Ляснейскім) і стаяла царква. Пасля рэвалюцыі вёска стала цэнтрам сельсавета. Калі здарыўся Чарнобыль, спачатку ў Кульшычых сталі асальтваваць дарогі і будаваць вялізны дом культуры, але потым высветлілася, што жыць тут нельга. Людзей перасялілі, а вёску зруйнавалі.

Слёзы анёла-ахоўніка

Пра месца, дзе стаяла царква Нараджэння Багародзіцы, нагадваюць некалькі камяніцэ ад падмурка. Цяпер там выраслі дзядоўнік у чалавечы рост і маладыя дрэўцы. Праз пахульную траву прабіваюцца радасныя жоўтыя кветкаці падбелу.

Драўляны будынак царквы ў Кульшычах быў пахаваны, як і іншыя. Праўда, набажэнстваў п'яностгоддзя тут не было — у былой царкве спявалі і танчылі. Пасля рэвалюцыі, напачатку 1930-х гадоў, скінулі крыж і купал, адчынілі клуб. Старыя людзі распавядаюць, што аднаму з актыўных камсамольцаў, які палеў на царку дзеля ўсталявання новага ладу жыцця, стала дрэнна. Нібыта ён здурнеў і збег, а потым трапіў у псіхбаліцыю.

— Мняе маці ніколі не пускала ў клуб у вялікія царкоўныя святыя пасты, — узгадвае Ларыса Іванаўна, якая вырасла ў Кульшычах. — Але я, маладая, усё адно бегала. Цяпер, можа, ад гэтага граху ногі і баліць?..

Жанчына прызначае, што часта ў сне блукае ў гэтых мясцінах: бачыць царкву, складзеную з гладкіх дубовых бярвенняў, агароджу навокал. Таму Ларыса Іванаўна горачка падтрымала ідэю ўсталявання на месцы царквы памятны крыж, які б адзначыў святое месца.

— Там, дзе ёсць альбо была царква, ёсць нябачны анёл-ахоўнік, — тлумачыць айцец Георгій. — І калі царква ў занябданні, то, гавораць, ён плача. Таму на асвечаных месцы, нават калі царквы ўжо няма, сапраўды трэба ўсталяваць крыж. Такая традыцыя існавала з даўніх часоў, а цяпер яна вяртаецца.

Тым больш, расказаў слаўгарадскі святар, што з Кульшычымі вёскамі, а памяць людзей ёсць, — гаворыць айцец Георгій. — Існуе яшчэ паказальнік на Кульшычы, але рэальна вёска не існуе. Трэба, каб у людзей, якія перажываюць за лёс родных мясцінаў, быў свой сапраўды знак. Свет цесны, і карані людзей пералітаюцца незвычайным чынам. Айцец Георгій даведваецца, што яго бабуля яшчэ да рэвалюцыі хрысцілася ў кульшыцкай царкве. А дварадны дзед Ларысы Іванаўны, беларускі акадэмік і вядомы этнограф Ісаак Абрамавіч Сербав, прыязджаў у Кульшычы і настаяўніцу раіў брату прадаць майстэрню, дзе часалі воўну, «іначай раскулачаны». Дзед скарыстаўся парадамі, але гэта не дапамагло: яго забралі, і памёр ён у Архангельску.

І не трэба ніякага святвеча, каб здагадацца, што калісьці ў Кульшычах жыў святар, які любіў даваць дзеям беларускіх сялян біблейскія імёны. Таму сярод тутэйшых старых так шмат былі Майсеявічы, Абрамавічы і Ісакавічы.

Той чорны дзень

Побач з крыжам брацкая магіла: на сціплым помніку — некалькі дзясяткаў прозвішчаў савецкіх салдатаў, якія загінулі за свабоду і незалежнасць у час Вялікай Айчыннай вайны. Стоц памінальных свечак. Месца чыстае і добраўпарадкаванае: нядаўна там прайшоў суботнік.

Праз некалькі дзён кульшыцкія людзі збіраюцца ў роднай вёсцы, каб наведваць магілы продкаў. Усе яны будучы ўзгадваць дзень 26 красавіка 1986 года. — Мы былі дзяржамі на ферме, і нам дні тры нічога не казалі, — расказвае Марыя Пятроўна Паўлючкова. — Потым прыехалі з канторы і сказалі не выгнаць кароў, бо катастрофа. А калі шлі з фермы, то хмары віселі, нібыта чорныя касмылі. Гавораць, яны плылі на Маскву, таму і пасадзілі ў лесе. У тым месцы пасля дрэвы ні хто не браў. А што датычыцца здароўя, то чорт яе, радыяцыю, ведае. Можа, баліць усё ад старас-

ці? Яны больш за 80 гадоў, а я ўсё пры сваёй памяці. Жывём, і ўсё будзе добра.

— Гэта была субота перад Вернойняндзель, — гаворыць айцец Георгій. — Я тады быў у арміі, а маці мне распавядала, што дзень быў цёплы, але стаяў туман раніцай. І як потым узгадвалі, туман быў незвычайны — нейкі жаўтаваты. Праўда, іншыя казалі, што гэта быў нейкі пылок.

— Так, былі жоўтыя лужыны і разводы на зямлі, — пацвярджае Ларыса Іванаўна. — Я працавала загадчыцай крамы, і часу не было даглядаць малаго сына. Таму ўвесь той дзень ён прасядаў у калы хату ў п'яску. Можа, гэта пясоч яго ўратаваў ад радыяцыі, таму што, у адрозненне ад усіх іншых кульшыцкіх дзяцей, мой Віця абсалютна не атрымаў дозы апраменьвання. Цяпер яму 26 гадоў, і ён дапамагаў ставіць памятны крыж. А на наступны дзень пасля аварыі я спала і ўсё не магла прачнуцца.

— І я памятаю гэты пагодны дзень: сонца і паўднёвы ветрык, які потым нагнаў хмаркі, — расказвае Васіль Фёдаравіч. — Так, з намі здарылася бяда. Але сама вялікая радыяцыя — гэта наша злосці. І яна большы вораг за Чарнобыль.

Кульшычы адраділіся ў Заеціцы

У пачатку 1990-х гадоў пацярпелую вёску вырашылі перасяліць у чыстую мясцовасць амаль у поўным складзе. Пераязджалі ў Заеціцы Глускага раёна — за дзве сотні кіламетраў: усёй гаспадаркай, цэлымі вуліцамі, і нават суседзямі не мянялі. Калігас «Рэвалюцыя» на новым месцы атрымаў памятны назоў «Слаўгарадскі».

Людзі ехалі за сваім старшынствам — Югенам Мікалаевічам Дзем'яновым. Менавіта пад яго кіраўніцтвам калігас і яго працаўнікі сталі змажымі: на заробку на другім месцы ў вобласці пасля кіраўскага «Рассветла», у кожнай другой сям'і быў аўтамабіль. Сёння «Слаўгарадскі» ўзначальвае не перасяленец, але ў Заеціцы ўжо даўно не дзеляцца на сваіх і чужых.

— Цяпер мы тут усе перажанілі і парадніліся, змяшчалі і ўлілі, — запуюнівае старшыня Слаўкавіцкага сельсавета Глускага раёна Мікалай Мікалаевіч Куратаў. Дарэчы, сам Мікалай Мікалаевіч — з сям'і перасяленцаў. Калі бацькі пераязджалі з Кульшычаў, ён вучыўся ў інстытуце, а потым прыехаў дадому — але ў новую вёску.

— У маім сямейным архіве ёсць фотаздымкі роднай Кульшыцкай школы: вось яна яшчэ дзядуцкі, потым пачалі разбіраць, а тут пасля школы застаўся толькі гарбок зямлі, — кажаў старшыня сельсавета. У 2004-м годзе вёска Кульшычы была рэабілітавана. Паводле інфармацыі 5-гадовай даўніны, узровень забруджвання радыяцыяй набліжыўся да 20 кюры. Дасюль сярод высокочулі лічын, што прычынай выясленная стала ваўняная актыўнасць жыхароў суседняй вёскі Кулікоўка, дзе ўзровень забруджвання перавышаў 40 кюры. Яе жыхары пісалі скаржкі ў Маскву, і нават Міхал Гарбаню прыязджаў у Ларыса Іванаўна бачыла яго кар-

тэж з акна сваёй хаты ў Кульшычах, а разам з кулікоўцамі выселілі і ўсю акругу.

Да лепшага быў той пераезд ці да горшага? Перасяленцы не любяць разважаць на гэту тэму. Яны свой выбар зрабілі: паехалі ад радыяцыі, бо кілапаціліся пра дзядзю і будучыню.

Забыццё і ўваскрашэнне Кульшычаў

Каля крыжа айцец Георгій і вернікі зацягнулі велікоднае песненне: «Хрыстос уваскрэсе з мёртвых...» — У дзень, калі здарыўся Чарнобыль, у праваслаўных царквах будуюць помнікі людзей, якія памерлі ад радыяцыйнай навальы, — скажаў айцец Георгій. — А таксама моляцца, каб Гасподзь умацаваў жыццё, якім патрабуецца падтрымка. Вось так і жывым, і мёртвым... Паводле інфармацыі Васкавіцкага сельсавета Слаўгарадскага раёна, у Кульшычах сёння прапісаны 1 чалавек, які, аднак, не жыве ў пахнутай вёсцы. Хата, якая належыць Марыі Пятроўне і яе мужу, стаіць непадалёк ад міліцынскага паста. Там іх лепшыя і пчальнікі, адкуль самы смачны мёд (радыяцыя на плочу ўплыве не мае, запуюніваюць Паўлючковы) адраўляюцца ў сталіцу. Жыць адна ў усёй вёсцы стара я не хочуч, таму набылі дом у Шаламах. З нагоду Вялікадня бабуля прыехала да крыжа пакачаць яечка і памаліцца.

— Наша хата ў Кульшычах будзе стаіць, але людзі туды не вернуцца, — гаворыць Марыя Пятроўна. — Кульшычы не ажывіць. Стара я памерлі, а маладыя не паедучь, бо ў іх усё новыя радзіма.

Сёння дарожны знак Кульшычы можна сфатаграфавач з двух бакоў: пейзаж навокал адзін і той жа, толькі назва вёскі можа быць альбо перакрэслена, альбо не. Узнік ла спрэчка: які фотаздымак будзе найбольш правільным. Меркаванні падзіліліся.

— Родная вёска маёй маці таксама адселена, але яна з вялікай упэўненасцю заўсёды гаворыць, што людзі вернуцца ў абыякавыя мясціны, — лічыць айцец Георгій. — У маці ёсць вялікая ўнутраная упэўненасць, што людзі вернуцца, дзе жылі толькі пакаленні. Абаважкова павінны вярнуцца.

Кульшыцкія людзі разлічліся цяпер па ўсёй Беларусі. Дзясятка сем'яў атрымалі дамы ў вёсцы Заеціцы Слаўгарадскага раёна і добра там уладкаваліся.

— Мы на Слаўгарадчыню не ездзім, там няма чого рабіць, — рашуча сказала Тацыяна Пятроўна Парфенана. — Кульшычы зарылі. — Я недзе чытала, што праз 20 гадоў людзі пра радыяцыю забудуцца і, відаць, гэта праўда, — па-ведаміла Ларыса Іванаўна, якая вярнулася з Мінска і жыве ў Шаламах. — Не буду лжусці, я сама ўжо забываюся на Кульшычы. Хаця цяпер многія людзі хочучь вярнуцца, нібыта і не было тых 23 гадоў пасля Чарнобыльскай аварыі.

— Гэта з намі здарылася, і зусім забывацца на гэту будзь нельга, — падсумоўвае айцец Георгій. — Нам трэба з гэтым жыць. Як жыць, пераадоўжваць — гэтым трэба вучыцца. Памятаць трэба, але і жыць далей.

Ілона ІВАНОВА.
Слаўгарадскі раён.

Вялікая адказнасць кладзецца на ўрачоў, якія працуюць у чарнобыльскай зоне. Кожны спецыяліст назірае за станам здароўя больш як 500 чалавек. Кожны чалавек, які жыве ў Чарчэўскім раёне, двойчы на год праходзіць медыцынскі агляд, у тым ліку і па месцы жыхарства. На здымку: фельчар Рэчыцкага фельчарска-акушэрскага пункта Марыя Карабінова аглядае аднагадовага Кірыла Кульманава з в. Усцье Чарчэўскага раёна. Фота Алега ФАЙНЦІКАГА, БЕЛТА.

ГУЛЬНЯ НА АПЯРЭДЖВАННЕ

Сасновы лес, рака Пціч, аддаленасць ад буйных прамысловых прадпрыемстваў, уласная мінеральная крыніца — гэтыя мясціны каля мястэчка Капаткевічы лічыліся зонай адпачынку заўсёды. Але апошнім часам яны набылі яшчэ адну, і не менш важнаю, асаблівасць. Пятрыцкі раён, адзін з нямногіх на Гомельшчыне, аказваўся практычна «незапаленным» радыяцыяй. Таму ў сярэдзіне мінулага дзесяцігоддзя з'явілася цалкам лагічнае рашэнне: наладзіць тут здаравуюленне дзядзю з забруджаных раёнаў вобласці.

Дзіцячы рэабілітацыйна-аздраўленчы цэнтр «Пціч» працуе круглы год і разлічаны на 300 чалавек у змену. Амаль усе месцы прызначаны для вучняў, узрост якіх самы розны — ад 1 да 11-га класа. Розная і географія заездзяў — тут ёсць прадстаўнікі ўсіх раёнаў вобласці. Праўда, з улікам абмежаванай умшальнасці, перавага ўсё ж аддаецца жыхарам найбольш забруджанай зоны 5-15 кюры — як правіла, з Брагінскага, Хойніцкага, Нараўлянскага, Веткаўскага раёнаў.

— Да нас трапляюць дзедзі з павелічэннямі шчытападобнай залозы, але збольшага мы канстатум іншыя праблемы, — кажа дырэктар рэабілітацыйна-аздраўленчага цэнтра Павел Канецік. — Калі праводзіць спецасаблівую градыцыю, то на першым месцы будучь харнічнае рыніт, танзіліт, ларынгіт і іншыя захворванні органаў дышання, далей — сасудзістая расстройствы, нарэшце, праблемы са спінай. Калі-нікілі дэводзіцца сутыкацца нават з астэахандрозам старшакласнікаў — звычайна гэта хвароба асацыююцца з людзьмі ва ўзросце 40-50 гадоў.

Расклад на ўсе 24 дні стандартнай змены даволі прости: шасціразовае харчаванне, школьныя занятыя глос працэдур. Налета тут з'явіцца ўласны басейн. А ўжо сёння практыкуецца апітэрапія — лячэннем натуральным мёдам, настойкамі, мязамі і таблеткамі з гэтага прадукту. Аднак асобная тэма — тутэйшая мінералка. Па сваё якасцях яна адпавядае знакамітай «Міргарадскай» вадзе і прызначана для лячэння захворванняў печані, кішчэніка, жоўцевага пухіра, харнічных гасітраў.

Вынік? Зрэшты, ці не гадоўным тут можна назваць два моманты — ва ўсё дзядзю, што адпачылі ў цэнтры, паляпшаецца агульнае самаадчуванне, змяняецца колькасць скаржаў. — Зразумела, часу, які праводзіць дзядзю ў цэнтры, для кардынальнага змянення стану здароўя недастаткова, — адзначае Павел Канецік. — Таму будзе нялішнім «хатняе заданне». Сярод асноўных парад дзядзю і бацькам у забруджанай зоне — па магчымасці не паліць вогнішчы, абавязкова правярць малако, грыбы і ягады, аддаваць перавагу звычайным прадуктам, што ўтрымліваюць лекцын і выводзяць шкодныя рэчывы, той жа капуста, бурачак, морква. А яшчэ вельмі пажадана ўжываць сады матавыя. Безумоўна, апошняе — пытанне грошай, бо, на жаль, часта ўзровень заробкаў не дазваляе за-

тэж з акна сваёй хаты ў Кульшычах, а разам з кулікоўцамі выселілі і ўсю акругу. Да лепшага быў той пераезд ці да горшага? Перасяленцы не любяць разважаць на гэту тэму. Яны свой выбар зрабілі: паехалі ад радыяцыі, бо кілапаціліся пра дзядзю і будучыню.

Зона асаблівай увагі

А ў Чачэрску была асамблея...

У сацыяльна-радыяцыйным пашырце гэтага раёна, які складзены Інстытутам радыялогіі, значыцца, што чарнобыльскае навала, якая і дагэтуль хавае ў сабе небяспеку, вымушала адсяліць з 32 населеных пунктаў Чачэрскай зоны па стане на пачатак 2007 года 8986 чалавек. Чатыры вёскі наогул былі пахаваныя ў зямлю, бо яны, як кажуць, выпраменьвалі радыяцыю. Толькі за адзін 1990 год у іншыя мясціны рэспублікі пераехалі 2646 сем'яў. Непараўняныя страты панесла народная гаспадарка. На вышэйназваную дату з севазароты было вывезена 12 374 гектары зямель, некалькі калгасаў наогул перасталі існаваць. Ды іншкі і не магло быць, таму што многія плошчы «пад завязку» аказаліся заружанымі радыенуклідамі.

Не будзем пералічваць усё бедны, якімі «мірны» атам захліснуў раён, але адзначым, што распрацаваная дзяржаўная праграма па мінімізацыі наступстваў чарнобыльскай трагедыі і Закон «Аб сацыяльнай абароне грамадзян, якія пацярпелі ад катастрофы на ЧАЭС» паступова рабілі сваю справу: сітуацыя паляпшаецца. І паляпшаецца цяпер. Будавалася жыллё, пракладваліся дарогі, воднаправоды, праводзіўся газ, у медыцынскія ўстановы набывалася новае абсталяванне і г.д. Шэраг населеных пунктаў перайшоў з зоны з правам на адсяленне ў зону пражывання з перыядычным радыяцыйным кантролем, а іншыя вёскі — з зоны наступнага адсялення ў зону з правам на адсяленне. Працуюць школы, клубы, развіваецца мастацтва, культура, спорт. Раён, адным словам, жыве, глядзіць у будучыню, што зусім не азначае, што тут у пераадоленні наступстваў чарнобыльскай катастрофы ўжо ўсё зроблена як мясцовымі органамі ўлады, так і з дапамогай вышэйшых уладаў.

Адным з асноўных момантаў комплексу мерапрыемстваў, якія ажыццяўляюцца ў межах Дзяржаўнай праграмы па пераацэнцы наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, застаецца радыяцыйная абарона. Як правіла, фінансаванне адпаведнага раздзела забяспечваецца пад поўную патрабу. У выніку чаго за постчарнобыльскія час сітуацыю ўдалося не толькі стабілізаваць, але і значна палепшыць. Якім чынам змяняецца радыяцыйнае становішча? Гэта карэспандэнт «Звязды» паспрабаваў высветліць з дапамогай начальніка Упраўлення рэабілітацыйна-забруджаных тэрыторый Департамента па ліквідацыі наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС Міністэрства па надзвычайных сітуацыях Генадзя АНЦЫПАВА.

Навоста «латарэя»?

У Беларусі ліцэнзію на права ажыццяўлення кантролю радыяцыйнага забруджвання маюць 930 арганізацый. Створана дастаткова магутная сістэма, якая дазваляе кантраляваць належную якасць не толькі харчавання, але і прадукцыі лясной гаспадаркі, прамысловай, будаўнічай галін і г.д.

— Рэспубліканскія дапушчальныя ўзроўні ўтрымання радыёнуклідаў у нашай дзяржаве даволі жорсткія, выкананне гэтых нарматываў — пад пільным кантролем, — заўважае Геннадзь Аncyпaв. — Таму спажывец можа не хвалявацца за чыстоту прадукцыі, якую набыў. Калі ўзнікнуць сумненні, то тавар заўсёды можна праверыць у раённым цэнтры гігіены і эпідэміялогіі. Такая паслуга выконваецца бясплатна.

Гарантавана, што забруджванне прадукцыі не паступае на пільні дзяржаўных крамуў. Праўда, нярэдка перавышэнне па радыяцыі ў прадуктах харчавання здараецца ў месцах так званых несанкцыянаваных гандлю, дзе не наладжаны адпаведныя кантроль. Таму спецыялісты папярэджаюць: у такіх «пунктах» набываць нешта даволі небяспечна. Ва ўсялякім выпадку ніколі не перашкодіць запітаць у прадаўца дакумэнты, якія пацвярджаюць радыяцыйную бяспеку прадукцыі. Інакш навісто вам такая «латарэя»?

Згортваць нельга

Для жыхароў забруджаных раёнаў сельскагаспадарчая вытворчасць па-ранейшаму застаецца ад-

дзаволі «проблемным» гаспадарчым выйсці з эканамічнага заняпадку і наладзіць рэнтабельную работу. Дзякуючы перадавым тэхналогіям (якія, дарэчы, былі распрацаваны беларускімі навукоўцамі) і на забруджаных землях можна паспяхова атрымаваць прадукцыю, якая адпавядае нарматывам утрымання радыёнуклідаў.

— Калі б у свой час такая работа не распачалася, то, магчыма, сельскагаспадарчая вытворчасць на пацярпелых тэрыторыях наўрад ці «акрыяла», — перакананы Геннадзь Аncyпaв. — А так АПК тут сапраўды адрадыцца. Мяркуюць самі: у выніку рэалізацыі праграмы пераспэцыялізацыі СВК «Камарынскі» Брагінскага раёна атрымаў статус племяннай гаспадаркі па вырошчванні лімунізкай пароды буйной рагатай жывёлы. У сельскагаспадарчым «Вароніна» Быхаўскага раёна на адной з фермаў сярэдняй ўдод ад каровы летася склаў больш чым 6 тысяч літраў малака.

На падворках без праблем?

У Беларусі ў грамадскім сектары АПК удалося ў поўнай меры забяспечыць вытворчасць нарматываў на чыстай прадукцыі. Звесткі радыяцыйнага кантролю сведчаць аб павышэнні якасці і ў прыватнасці. У 2000 годзе было 438 населеных пунктаў, дзе малака з падворкаў вясцоўкаў не адпавядала нарматыўным патрабаванням па ўтрыманні цэзію-137. Летася іх колькасць зменшылася да 68.

— У мінулым годзе прыватнікам пастаўлена 404,3 тony камбікорму са спецыяльным сарбентам, — кажа Геннадзь Аncyпaв. — Яго прымяненне дазваляе зменшыць утрыманне радыёнуклідаў у малаце ў 2-3 разы. Акрамя таго, створана больш чым 2,1 тысячы гектараў сельскагаспадарчых палеткаў, праведзена падкормка 5,7 тыс. га пашуў, якія ўжо выкарыстоўваліся раней.

Вяртання ў «зону» няма

Працягваюцца пахаванне адселеных плошчаў спецпадпрэемствамі «Палессе» і «Радо» летася знесена 649 падворкаў і 94 вытворчыя і грамадскія будынкi. На гэтых меры выдаткавана 4,6 мільярд рублёў. Сёлета па даручэнні ўрада тэмы правядзення адпаведных работ значна ўзраслі: толь-

кі за студзень—сакавік знесена і пахавана 322 падворкі.

— На пачатак гэтага года ў 37 асабліва кантралюемых населеных пунктах налічвалася 286 жыхароў, пераважна большасць з іх — пенсійнага ўзросту, — паведамляе Геннадзь Аncyпaв. — За апошнія некалькі гадоў колькасць людзей, якія жывуць на адпаведных тэрыторыях, зменшылася больш чым на сто чалавек. Так што ніякага вяртання жыхароў у зону адсялення не адбываецца.

Новы пералік

З цягам часу адзначаецца так званая «самаачыстка» забруджаных тэрыторый. Справа ў тым, што перыяд паўраспаду ў асноўных дозаўтаральных радыёнуклідаў (цэзію-137 і стрончыю-90) складае каля 30 гадоў.

— За 23 гады, што прайшлі пасля аварыі на ЧАЭС, шчыльнасць забруджвання зменшылася на 40 працэнтаў, — тлумачыць Геннадзь Аncyпaв. — Адпаведна, пералідаецца пералік населеных пунктаў, якія знаходзяцца ў зонах радыяцыйнага забруджвання. Такая работа пачалася ў пачатку 1990-х. Пералік удакладняўся чатыры разы — у 1992-м, 1996-м, 1999-м і 2004-м гадах. Калі ў 1992 г. у зонах радыяцыйнага забруджвання знаходзілася 3513 населеных пунктаў, дзе налічвалася больш чым 1,8 мільёна жыхароў, то цяпер — 2618 паселішчаў, дзе жывуць 1,3 млн чалавек.

3 студзеня 2010-га павінен усплываць у дзеянне новы пералік. Няхай марудна, але «самаачыстка» адбываецца. Аднак відавочна, што гэты працэс зойме доволі доўгі час. Тым больш, што перыяды паўраспаду ў трансуранавых элементаў (плутонію-238, 239 і 240) большыя. Таксама трэба мець на ўвазе і ўздзеянне радыяактыўнага забруджвання на здароўе людзей. Навукоўцы ўсяго свету даюць не маюць адзінага пункту гледжання на гэтую праблему. Выключэнне тут складае

Актуальна

— А ці дорага абыходзіцца спецработы па разборцы і пахаванні будынкаў у чарнобыльскай зоне? — Мяркуюць самі. Сёлета ў першым квартале ў вёсцы Будзішча Чачэрскага раёна былі ліквідавалі 37 падворкаў з драўлянымі пабудовамі, і ў сярэднім кожны з іх абышоўся ў 4 мільёны рублёў. У Губарэвічах Хойніцкага раёна знеслі 23 падворкі з цаглянымі, драўлянымі пабудовамі. Кошт кожнага — 6,4 мільёна. А ў Навілаўцы Веткаўскага раёна былі пахавалі ў зямлю дзве былыя механічныя майстэрні, і кожнае з гэтых капітальных збудаванняў пацягнула на 54,4 мільёна рублёў. Заўважым, што разлік кошту робіцца па рэсурсна-каштарыхных нормах, якія зацверджаны Міністэрствам архітэктуры і будаўніцтва. Мы ж прымяняем паніжаны каэфіцыент К=0,4 да нормаў накладных расходаў, планавых на капітальны, і ў выніку работы нашага падпрэемства абыходзіцца танней, чым калі б яны выконваліся будаўніцтвам.

Работнікі «Палесса» на сваіх аб'ектах у радыяцыйнай зоне працуюць вахтовым метадам, начуючы ў гасцінцах па райцэнтрах. Ежу ў пераважна большасці яны гатуюць самі. У іхнім распарадкаванні магутная тэхніка, на якую выпадае вялікая нагрузка, бо зоймі, калі глыбока прамярзае грунт, утрымаць у яго даволі няпроста.

Летася, які і раней, былі выкананы вялікі аб'ём работ. Адыбіліся на рэшце зрухі ў зносе і пахаванні жылыя дамоў і сельгаспабудовы вёскі Струмені Кармянскага раёна, да якой падбіраліся некалькі разоў з-за недахопу фінансавых сродкаў. У зямлю пайшлі тады 178 падворкаў, а засталася яшчэ 74. Гэта ўжо — сёлетні клопат. Тады ж былі пахаваны 173 падворкі ў вёсках Кіраў, Веравічы, Канатоп, Галочыны Нараўлянскага раёна, 57 — у Мікулінаўскага Брагінскага, а ўсяго — 536.

На гэты год калектыву «Палесса» пастаўлена задача асвоіць каля 16 мільярд рублёў на дэзакавацыйных работах. Для параўнання: летася было на гэты мэта выдзелена сем мільярд. Як бач-

ЖЫЦЦЁ ПРАЦЯГВАЕЦЦА

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)
Цудадзейныя дабаўкі

3 кастрычніка 2007 года на падпрэемстве «Палескі сыр» выконваецца плітны праект у межах сезоннай праграмы. Яго мэта — укараненне новых тэхналагічных працэсаў вытворчасці. Летася ўведзена ў дзеянне новая лінія па вырабе і упакоўцы плаўленых сыроў. Пашырэнне вытворчасці — гэта і навіні ў асартымэнце (а, значыць, павелічэнне канкурэнтаздольнасці), і новыя працоўныя месцы, што для сельскагаспадарчага раёна надзвычай актуальна. Летася на «Палескі сыр» ўладкавалі 15 маладых спецыялістаў, а сёлета чакаюць яшчэ 8.

Сезонныя праграмы толькі ўзгаданым праектам не абмяжоўваюцца. На мясцовым хлебазаводзе з дапамогай інстытутаў радыёбіялогіі, а таксама агульнай і арганічнай хіміі арганізавана вытворчасць прадукцыі з павышанай харчовай каштоўнасці і прафілактычнай накіраванасці. Для населення забруджаных тэрыторый гэты напрамак асабліва актуальны. Дарэчы, прадукцыя хлебазавода ў першую чаргу рэалізуецца спажывцамі Хойніцкага і Брагінскага раёнаў. Штодзённым асартымэнце складае да 40 найменняў.

— Больш чым 60 працэнтаў хлебапабавачных вырабаў — лячэбна-прафілактычныя, — адзначае намеснік дырэктара падраздзялення «Каапрам» Хойніцкага райспажыватарства Таццяна ГРАМОВІЧ. — Выпускаецца 7 найменняў з ёдкаваным для прафілактыкі ёднай недастатковасці. Тры найменні з бетавітамі — гэта эфектыўны прафілактычны сродак супраць анкалагічных і сардэчна-сасудзістых захворванняў. Ахоўвае арганізм ад уздзеяння радыяцыі і ўмацоўвае імунную сістэму.

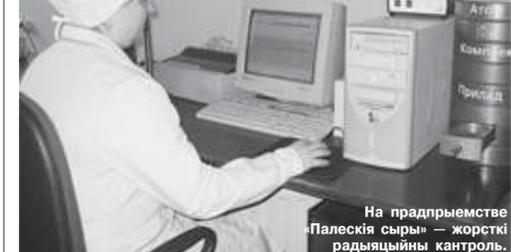
Хойніцкі хлеб не толькі смачны, але і карысны.

Сярод цікавых напрацовак — хлебцы з марской капустай. Рэкамендаваны для лячэбна-прафілактычнага харчавання пры захворваннях шчытападобнай залозы, а таксама сардэчна-сасудзістай сістэмы. Вельмі карысны для прафілактыкі хваробай страўніка-кішчанка тракта і перыстальтыкі страўніка хлеб з вятроб'ем. Як заўважыла Таццяна Грамовіч, прадукцыя штодзённага рацыёну павінна быць накіравана на ўмацаванне здароўя. Вельмі перспектывны напрамак — выкарыстанне біялагічна актыўных дабавак, якія былі распрацаваны беларускімі навукоўцамі. На працягу 2007—2008 гадоў на Хойніцкім хлебазаводзе быў наладжаны выпуск вырабаў з прымяненнем дабавак «Дапінат-1» і «Дапінат-Селен». Сёлета таксама не абыдзецца без навінак — мяркуецца ўвесці ва ўжыванне яшчэ і «Дапінат-ёд». Спецыялісты сцвярджаюць: такая дабаўка мае двойную функцыю. Перш за ўсё яна ўзабагачае арганізм мінеральнымі інгрэдыентамі (сярод іх кальцый, фосфар, магній, жэлезэ, марганец, цынк, медзь, кобальт, селен, ёд і г.д.), а таксама спрыяе выяўленню радыёнуклідаў і цытэхіміялітаў (свінца, ртуці, кадмію). Попыт хойніцкіх хлебаб'яўкі ўнікальны для Беларусі. Таму наладзіла плануецца вырабцаваць металічныя рэкамэндацыі па асаваенні прамысловыяга выпуску вырабаў з палепшаным мінеральным складам, каб тэхналогія атрымала шырокае распаўсюджанне.

Інтарэс для прыватнікаў малака можна выкарыстаць пры вытворчасці масла і казеіну, то са збожжам цытэй. Ва ўсіх гаспадарках раёна вырошчвалі зерне, прыдатнае на фураж і тэхнічны спірт. Аднак і тут існуюць свае варыянты. Зерне пойдзе на выраб мішур, прычым прадукцыя на перапрацоўку будзе паступаць з трох найбольш забруджаных раёнаў — акрамя ўласна Хойніцкага яшчэ з Нараўлянскага, а таксама Брагінскага. На Стральчанскім спіртзаводзе да 1 ліпеня будзе поўнасцю зманціравана абсталяванне і пачнецца выпуск спірту. Прычым з гаспадаркамі будучы разлівацца як за харчовае збожжа, а не фураж. Такім чынам удадася палепшыць эканамічны паказчык сельскагаспадарчымстваў, ды і зерне не прападзе.

Комплекс ахоўных мераў прымяняецца як у грамадскім, так і прыватным сектары АПК. Для свайкоўскай жывёлы ствараюцца культурныя пашы, выдзяляюцца спецыяльныя камбікормы. Кожны можа быць цярпелівым праверыць прадукцыю з уласнага падворка. Асабліва трэба быць пільнымі з «дарамі лесу», сярод прыватных проб грывоў і ягад нярэдка адзначаюцца перавышэнне адпаведных нарматываў. Арганізм дзяржаўнага санітарнага нагляду праводзіцца даследаванні на ўтрыманне ў прадуктах харчавання цэзію-137, а ў малаку і бульбе — адначасова і стрончыю-90.

Такі маніторынг паказвае, што праблема і дасюль застаецца даволі вострай. Вядома, што да прыкладу, малако з'ўліяецца адным з асноўных дозаўтаральных кампанентаў рацыёну жыхароў забруджаных тэрыторый. На халь, узровень экалагічнай культуры населення пакуль застаецца даволі невысокім. Для таго, каб пэўным чынам выправіць сітуацыю, спецыялістамі Міжнароднага дзяржаўнага экалагічнага ўні-

На падпрэемстве «Палескі сыр» — жорсткі радыяцыйны кантроль.

версітэта ім А.Д. Сахарова ў Гомельскай і Магілёўскай абласцях былі створаны 13 цэнтраў па праблемах радыяцыйнай бяспекі. Адна з такіх устаноў пасляхова працуе ў Хойніках. Тут ёсць усё неабходнае абсталяванне. Праз інтэрнэт цэнтр звязаны са школамі горада і раёна.

— Дзеці ўвучаюць жыццё на забруджанай тэрыторыі, — заўважае праектар па навуковай рабоце Міжнароднага дзяржаўнага экалагічнага ўніверсітэта ім А.Д. Сахарова Сяргей МЯЛЬНОЎ. — Такія веды надзвычай важныя і маюць прыкладное значэнне. Мы стварылі спецыяльны інтэрнэт-партал, дзе размяшчаецца ўся неабходная інфармацыя. Праз дзяцей мы навучаем і дарослых.

Хойніцкі раён — даволі цікавая тэрыторыя для інвестараў. Апроч дзяржаўнага туд дзейнічае некалькі прыватных падпрэемстваў. Адно з іх займаецца вытворчасцю паліўных прыдаткаў. Сваю прадукцыю прыватнікі рэалізуюць у Швецыю, Германію, Галандыю. Яшчэ адным кравецкай фірма робіць шклопакеты. У раёне зарэгістравана шэсць фермерскіх гаспадарак. Адметна, што адзін з «зямельных» прыватнікаў пераехаў сюды з Гомеля. Інтарэс камарсантства можна зразумець — яны маюць падатковыя льготы, а мясцовыя ўлады заўсёды ідуць насустрач ініцыятыўным людзям.

— Апошнім часам адзначаецца павелічэнне нараджальнасці і адначасова змяншэнне смертнасці, — кажа Аляксандр Бічан. — Рэзультат даволі шмат шлюбавы. Упершыню пасля аварыі на ЧАЭС летася выдзелена 16 зямельных участкаў пад новае будаўніцтва. Сёлета будзе завершана газіфікацыя Хойніцкага. Усе пераўтварэнні адбываюцца ў інтарэсах людзей. Жыццё працягваецца.

Мікалай ЛІТВІНАЎ, фота аўтара.

Хойніцкі раён.

І СНІЦЦА БУДУЦЬ ЛЮДЗЯМ ТЫЯ ВЁСКІ...

За час сваёй журналісцкай работы некалькі разоў давялося быць па камандзіровачных справах у вёсцы Дзям'янік Добрушскага раёна. І заўсёды адкрываў для свебе новыя радкі яе, скажам так, біяграфіі. Знаходзіцца гэты населены пункт у вельмі малаўлічым месцы, дзе працкае павольная і неглыбокая Іпшы: улетуць у берагах з разнатраўм да лугавымі кветкамі, а вясной — у шырокім разводдзі з затопленай поймай. Аб пагорках ды зялёных прысадак вёскі, якую акружаюць палі ды лясы, і кажаць ужо не варта. Бо і яны надаюць Дзям'янікам сваеасаблівы каларыт.

Здаўна людзі аблюбовалі гэтыя зручныя для жыцця і прыгожыя мясціны, аб чым сведчаць стаянкі эпохі неаліту, адкрытыя археолагамі курганы, магілыны. А ў другой палове XVI стагоддзя Дзям'янік згадваецца ў дакумэнтах як сяло Гомельскага староства. Вёска належала тады магнату Тышкевічу, а ў XIX стагоддзі яе ўладальнікам сталі латышскія дваране Герарды. Адзін з іх, Мікалай Мікалаевіч, меў чын генерал-губернатора і быў намеснікам цара ў Фінляндыі. Калі ён пайшоў у адстаўку і пераехаў у свой маёнтак у Дзям'янік, то загадаў у свае пачынаць пецярбургскіх архітэктараў пабудоваць велічны палац і разбіць парк, што і было зроблена. У маёнты былі спіртзавод, фермы для жывёлы, арканжары, цэпліцы і г.д. Пасля рэвалюцыі ў палацы адкрылі дзіцячы дом, а ў час Вялікай Айчыннай вайны тут размяшчаўся карны атрад, і калі немцы вымушаны

былі адступаць, яны спалілі гэту прыгожасць. Пазней, у 1977 годзе, так і не адноўлены будынак зноў пацярпеў ад пажару.

Дзям'янік з'яўляўся адным з самых вялікіх населеных пунктаў Добрушскага раёна. Яшчэ ў 1929 годзе тут быў створаны гаслад, адкуль у 40-х некалькі соцень мужчын адправіліся на вайну з немцамі і 200 з іх загінулі, а ў 1970 годзе тут было 325 двароў і жыло 1249 чалавек. Ады працавалі ў калгасае, іншыя — на цагельным заводзе, у сярэдняй школе, крамах, камбінаце бытавога аслугоўвання. Дале культуры і г.д. І ўсё гэта — у Дзям'яніках.

Так бы і праходзіла жыццё вясцоўкаў далей, калі б не выбух на Чарнобыльскай АЭС. Аднаго толькі радыяактыўнага цэзію-137 асела тут у колькасці 15—40 кюры на квадратных кіламетр, што сведчыла: для пражывання народа — не

бяспэка жыцця. Пераызджаць кудысьці трэба. Перацялілі людзі з надзеяй, што праз пэўны час вернуцца на сваю малую радзіму. Тым больш што ведалі: у вёсцы застаўся жыць некалькі чалавек у чатырох дамах, значыць, не ўсё яшчэ знішчана. Толькі памыляюцца яны. Бо яе рыхтуюць да пахавання, калі тады і ўсе іншыя збудаваныя людзь наведваю ў зямлю і змяляю іх накрываюць. Гэты лёс ужо напаткаў суседня і аддаленыя вёскі раёна: Вылева, Ачэса-Руднін, Марозаўку, Чырвоны Сцяг, Закапыцце.

— Калі б спіс на гэтым закончыўся, — кажуць дырэктар і галоўны інжынер рэспубліканскага спецыялізаванага ўнітарнага падпрэемства «Палессе» Ягор Павераны і Геннадзь Якімчанка. — Ён доўгі доўгі: Дубецае, Пеннае, Дубовы Лог, Плоськае... У смянацідзі населеных пунктаў Добрушчыны былі пахавалі ўжо 1052 збудаванні.

— За які час? — З 1993 года на канец мінулага. Тут траба, вядома ж, сказаць, што «мірны» атам правялі сваю агрэсію больш за ўсё на тэрыторыі Гомельшчыны, і працаўнікам РСЦП «Палессе» работы хапае пад сваю завязку. За названы час, напрыклад, яны былі задзейнічаны на разборцы будынкаў і збудаванняў Нараўлянскага, Брагінскага, Хойніцкага, Чачэрскага, Веткаўскага, Кармянскага, Ельскага, Добрушскага, і Буда-Кашалёўскага і Лельчыцкага раёнаў. Акрамя таго, у Мазыры і Гомелі былі ліквідаваны адпаведна адзін і 19 будынкаў: або завезены з раёнаў, дзе іх знеслі, або радыёнукліды асели ў матэрыялах для будаўніцтва, набытых у тых жа «чарнобыльскіх» раёнах.

У зямлю наведна ляглі 5622 будынкi і збудаванні 112 населеных пунктаў, у тым ліку 3001 у адселеных вёсках і 2621 у тых, дзе яшчэ, як кажуць, цэпліцца жыццё. Апошняе азначае, што там жыве ад дной да трох-пяці сем'яў у асноўным, вядома ж, старых людзей, якія нікуды перабірацца не жадалі, нягледзячы на папярэджанні, што яны пацярпець ад моцнага ўздзеяння нябачнай радыяцыі.

А прыдатным, напрыклад, бярэнамі, распрадажачы на ўсіх правільных мясцовых органы ўлады.

— На Гомельшчыне толькі адно падпрэемства РСЦП «Палессе» спецыялізуецца на такіх работах, хіба яго справіцца з аб'ёмам, якія патрэбна выканаць? — Да гэтай работы мы прыключаем субпадрадчыя будаўнічыя арганізацыі. Але ж абавязкова павінна быць дазіметрычная суправаджэнне з боку спецыялістаў РСЦП «Палессе». Тым больш, даводзіцца разбіраць цэлы падворак, а гэта не толькі адзін дом, але і ўсе надворныя пабудовы. Раней мы захоўвалі не больш за 300-400 падворкаў у год, фінансаванне нам дазваляла, а цяпер трэба па ўсім правілах знесці 11 тысяч! Атрымліваецца, мы павінны павялічыць больш чым у 4 разы колькасць таго, што зносілі раней. Вядома ж, за адзін год не атрымаецца выканаць такі вялізны аб'ём працы. Але яго з'ўліяе та не атрымаецца аб'ёмы зносу і даведзём яго з 400 да 1200 — з дадатковым выдзяленнем фінансавых сродкаў. Ужо ў Веткаўскім раёне працуе на субпадрадце арганізацыя, якая добура сьёе зарэкамэндавала, і думаем, калі мы будзем пераходзіць у іншыя раёны, у прыватнасці Хойніцкі, Чачэрскі, там таксама будзем шукаць субпадрадчыю арганізацыю, якая мае ліцэнзію на права выканання такіх работ і валодае неабходнай магутнай тэхнікай: бульдозерамі, экскаватарамі, самазваламі.

— Атрымліваецца, што найбольшы да Гомеля раён — Веткаўскі — самы складаны ў сэнсе наведвання парадку... — Так, тут больш за ўсё пабуду, якія патрэбна зносіць. Мы практычна скончылі гэтыя работы ў Ельскім і Буда-Кашалёўскім раёнах. Працэнтаў на 70 прыбылі трабы пабудовы на Брагінскай, Чачэрскай і Кармянскай Хойніцкім, Чачэрскай і Кармянскай раёнах. Як ж там аб'ём меншы, чым на Веткаўшчыне, дзе каля 4 тысяч небяспечных пабудов. Мы хацелі б, каб фінансаванне на гэта было павялічана. Мы робім усё, каб падтрымаць сваёасавае праектную дакумэнтацыю на знос гэтых пабудов, і шукаем субпадрадчыкаў для выканання работ у раёнах. Прынамсі, хочучы ўзяць удзел у гэтай працы механізацыйныя арганізацыі і службы МНС — у іх ёсць патрэбная тэхніка.

— Але ж пры наведванні парадку знос «забруджаных» па-

буду — не адзіная праблема...

— Так, ёсць у сельскіх населеных пунктах, якія знаходзяцца на забруджаных тэрыторыях, яшчэ дзве вялікія бяды — вада і дарогі. Сетка водазабеспячэння, якія былі прапраданы адрозны пасля чарнобыльскай аварыі, яшчэ ў 86—90 гадах, прыйшлі ў такі стан, што іх патрэбна мяняць. І на гэтым мэты працуюцца значныя сродкі. І на дарогі ў населеных пунктах — а маю на ўвазе вуліцы — у мясцовых органах улады сродкаў не хапае. А яшчэ трэба працягваць работы па газіфікацыі дробных населеных пунктаў. Есць праграма па газіфікацыі, і гэту работу трэба завяршыць — на гэты конт да нас людзі з месцаў чэста звяртаюцца з ёсць інструкцыя, у адпаведнасці з якой у населеных пунктах, дзе чалавек можа атрымаць дозу прамянявання больш за адзін мілізіверт, газіфікацыя павінна праводзіцца спецыяльна. У нас населеных пунктаў, якія падыходзяць пад гэту катэгорыю, каля 600. Але ж пакуль у першачарговую праграму ўключаны толькі тыя, дзе больш за 100 двароў. Калі населены пункт невялікі, эканамічна нывяджана цягнуць газавыя сеткі — гэта вельмі дорагае задавальненне.

— Ці змяняюцца з цягам часу падыходы да ахоўна-рэжымных тэрыторый?

— Змяняюцца. Падшлі мы да той рысы, калі трэба перагледзець жорсткія рамя механізму: тут можна, напрыклад, сачыць, а там нельга. Мы ўсё больш пачынаем абследаваць прылеглая буферныя тэрыторыі ад зоны адсялення з мэтай вяртання іх у карыстанне: ці то сельскагаспадарчай, ці то лясной гаспадарчай. Ідзе карпцівае, працадзістая работа па выяўленні участкаў, прыдатных да вяртання. І Буда-Кашалёва прасіць частку зямлю перадаць, і Карма. — Між тым, механізм гэты дастаткова складаны. Рыхтуюцца землеўпарадкавальная справа, пінным дэпартамент звяртаецца ў Міндзяру для ацэнкі дзяржавы, прамянявання. Мінсельгасхард для ацэнкі аграхімічных якасцяў глебы і магчымасці атрымання на ёй патрэбнага ўрадкава. Калі пад травастой — будзе адзін падыход, калі пад раллю — іншы. Кантралюючы органы жорстка выкарыстаны толькі тыя, дзе больш за 100 двароў. Калі населены пункт невялікі, эканамічна нывяджана цягнуць газавыя сеткі — гэта вельмі дорагае задавальненне.

Гутарыла Ірына АСТАШКЕВІЧ.

ГОД РОДНАЙ ЗЯМЛІ на забруджаных тэрыторыях Гомельшчыны

Кожны год на Радаўніцу мой муж наведвае не толькі могілкі сваякоў, якія знаходзяцца ў забруджанай зоне Веткаўскага раёна, але і дом у вёсцы Вараб'ёўка, дзе нарадзілася яго маці. Кожны год усё менш застаецца ад цягнянай пабудовы, якая 23 гады таму выглядала зусім іншым, чым цяпер... Між іншым, на працягу дзесяці гадоў пасля аварыі дом стаў зачынены і практычна нікім не каранты. А ў 1996 годзе, пасля таго, як разбурылася агароджа, дайшла чарга і да будынка. Спачатку невядомыя людзі знялі падлогу, потым — дах. Куды яны ўсё падзелілі ў тых гадах — не ведаем ніхто. Ну а потым падпалілі сцены і лезы, які стаяў побач. Падворкаў, якія маюць прыкладна такі ж выгляд,

Палескі дзяржаўны радыяцыйна-экалагічны запаведнік быў створаны ў лютым 1988 года на землях 30-кіламетровай зоны каля Чарнобыльскай АЭС. Гэта значная тэрыторыя — цяпер яго плошча складае 216,4 тысячы гектараў. Заповеднік размешчаны ў трох раёнах — Хойніцкім, Брагінскім і Нараўлянскім. Раней тут размяшчаліся 92 вёскі. Пасля выбуху на чацвёртым рэактары Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі людзі адсюль былі выселены.

АДЗІН ДЗЕНЬ У САМЫМ НЕЗВЫЧАЙНЫМ ЗАПАВЕДНІКУ

Сваё дрэва пасадзіў і Аляксандр Лукашэнка.

Гэта найбольш забруджаная тэрыторыя Беларусі, які ўтвараюць пасля выбуху, а таксама больш чым 70 працэнтаў стронцію-90 і 97 працэнтаў ізатопаў плутонію. Структурна запаведнік падзяляецца на тры часткі (якія размяшчаны ў адпаведных раёнах) і 16 лясніцтваў. Цяпер тут працуюць больш чым 700 чалавек. Сярод асноўных задач, якія выконваюць работнікі, — ажыццяўленне комплексу мерапрыемстваў па прадукцыйна-экалагічнай маніторынгу глебы, паветра, вады, флоры і фаўны. Выконваюцца навуковыя даследаванні па ацэнцы ўздзеяння радыяактыўнага забруджвання на раслінны і жывёльны свет.

Заповеднік адносіцца да асабліва ахоўных тэрыторый. Тут усталювана 12 кантрольна-прапускных пунктаў, дзе ажыццяўляецца кругласутачнае дзяжурства. Выконваецца комплекс супрацьпалажарных мерапрыемстваў. Лясныя пажары — сапраўднае бедства, паколькі ў лі-

чаныя хвіліны яны могуць ахапіць вялікую тэрыторыю. Небяспечна гэта і ў радыяцыйным плане, паколькі ў асобных месцах шчыльнасць забруджвання тут надзвычай высокая.

— На працягу апошніх двух гадоў было праведзена дакладнае вывучэнне радыяцыйнага забруджвання запаведніка, — кажа

Палескі запаведнік займае тэрыторыю трох раёнаў.

намеснік дырэктара Палескага дзяржаўнага радыяцыйна-экалагічнага запаведніка Юрыя Бондар, — Самыя высокія узроўні па цэзію склалі 1,5 тысячы кюры на квадратны кіламетр (для параўнання: паказчык для зоны з перыядычным радыяцыйным кантролем складае ад 1 да 5 кюры). Па выніках даследаванняў скла-

дзены спецыяльны атлас, які будзе карысны для нашых нашчадкаў. Паколькі гэта праблема будзе актуальна на працягу доўгага доўга часу.

Па відовай разнастайнасці раслін і жывёл Палескі запаведнік можна смела параўноўваць з Беларускай пушчай. У 1996 годзе сюды былі завезены 16 зуброў, папуляцыя якіх цяпер павялічылася да 60. Увогуле тут жывуць шэсць відаў жывёл, якія занесены ў Чырвоную кнігу Беларусі. Кажуць, што з вясны 2007 года ў запаведніку з'явіліся коні Гржэвальскага. Як заўважыў Юрыя Бондар, на забруджаных землях зніклі белыя буслы, а з'явіліся чорныя. Вялікая радкасць — звычайны верабей. Затое можна убачыць сапраўды ўнікальныя віды птушак. Сярод іх — арлан-белахвост, які мае размах крылаў да 2,5 метра. Таксама буйная птушка, якая сустракаецца, — беркут.

— У запаведніку 53 віды рэдкіх птушак, — заўважае старшы навуковы супрацоўнік запаведніка Валерыя Юрко. — Сустракаецца чапля-кваква, барадатая кугайка, лебедзь-клікун, вялікая папуляцыя залацістай штуркі. Ніякіх знешніх змяненняў птушак пад уздзеяннем радыяцыі мы пакуль не адзначалі.

Прычым гэта датычыцца не толькі птушак, але і жывёл. Так што ўсе «сенсацыі» пра магчымыя мутацыі не спраўдзіліся. Праўда, ландшафты змяняюцца вельмі хутка. Нават мяркуючы па бойлой вёсцы Бабчыні, дзе разме-

Бабчыні быў вялікай вёскай.

шаны адміністрацыйны корпус запаведніка. Пустыя вуліцы і закінутыя хаты пакаіваюць непаўторнае ўражанне. Літаральна праз будынкі растуць дрэвы, у пакоях — смецце, дзіцячыя цацкі і шыйкі з хатнімі заданнямі па беларускай мове. Адрозна бачна, што людзі пакідалі свае дамы вельмі хутка. Бабчыні быў вялікай вёскай — да 1986 года тут жыло 728 чалавек. Усе яны былі вымушаны адсюль з'ехаць.

У запаведніку вырошчваюць саджанцы плодовых культур, у тым ліку такіх, як персік і абрыкос. Гэтая прапанова карыстаецца популярнасцю сярод насельніцтва. Напалі ад прапускога пункта закладзены сад, дзе сваё дрэва пасадзіў і кіраўнік дзяржавы. Развіваецца конягадоўля, прычым з эксперыментальных палеткаў атрымліваюць чыстыя кармы для жывёлы. Таксама трымаюць свіней і кароў, ёсць свой пчалынік. Як паведаміў Юрыя Бондар, мёд — абсалютна чысты, паколькі нават на забруджанай тэрыторыі ў пылку не ўтрымліваецца радыёнуклідаў. У запаведніку нарыхтоўваюць і драўніну, калі яна праходзіць па нормах. Карацей кажучы, разам з навуковымі даследаваннямі і работамі па ўтрыманні тэрыторыі развіваецца і гаспадарчая дзейнасць. Усе гэтыя эксперыментальныя напрацоўкі знойдуць сваё прымяненне на пасярод пельных тэрыторыях.

Мікалай ЛІТВИНАЎ.
Хойніцкі раён.

Фота аўтара.

Валерыя Юрко лічыць, што ў запаведніку сустракаюцца проста ўнікальныя віды птушак.

У палескіх вёсках захаваліся старажытныя звычкі і традыцыі памянання продкаў. Так складалася здаўна, што розныя вёскі і мястэчкі маюць свой дзень Радаўніцы. Напрыклад, на могілкі, што размешчаны паміж палескімі вёскамі Крупка, Першамайск, Даўгаўскае, Берзавод і Лазнішчы Лельчыцкага раёна (адсюль і здымак) ідуць памінаць памерлых у чацвер пасля Вялікадня.

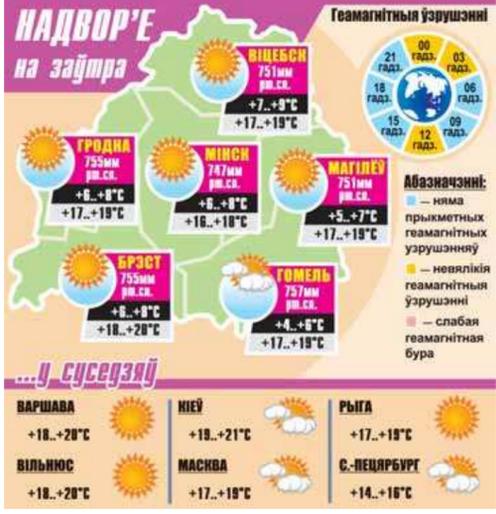
Гаспадыні гатуюць стравы для памянання на могілках. Захваваюць звычай качаць на могілцы родных велікодныя яйкі, якія потым кладуць на крыж. Магіла, накрытая белым абрусам, застаўляецца ежай. Па старых прыкметах колькасць страў павіна быць няцотнай. І з прывітанымі словамі «святыя радзіцелі, хадзіце да нас хлеб-соль есці» ўсе садзяцца памінаць іх. Крыж ежы і віна пакідаюць для памерлых.

Фота Марыя ЖЫЛІНСКАЯ.

ЗАБРУДЖАННЕ ЎДАЛОСЯ ЗМЕНШЫЦЬ
Як паведаміў старшыня Нацыянальнай камісіі па радыяцыйнай абароне пры Савеце Міністраў Беларусі Якаў Кенігсберг, пад спецыяльным медыцынскім наглядам у нашай дзяржаве знаходзіцца 1,5 мільёна чалавек. Адзначаны цікавы факт: апошнім часам пэўнага павелічэння захваральнасці на забруджаных тэрыторыях не адзначаецца. Як адзначыў Якаў Кенігсберг, паводле звестак Міністэрства абароны, самы вялікі працэнт прызыўнікоў без адхіленняў па стану здароўя — з Гомельскай вобласці.

Здароўе нацыі

Ні дня без... 3 кг яблыкаў?

Нават калі вы жывяце на «чыстай» тэрыторыі, не грэбуйце, калі ласка, такой апрацоўкай прадуктаў харчавання, якая не дадаецца вашаму арганізму цэзію са стронціем. І не забывайцеся ўжываць прадукты, зольныя выводзіць гэтую самую радыяцыю з арганізма.

Не сакрыт, што гадоўную дозу нагрузку ад уздзеяння радыяцыі — ад 70 да 90 працэнтаў — чалавек атрымлівае за кошт ужывання прадуктаў харчавання, якія маюць значнае забруджванне радыёнуклідамі цэзію-137 і стронцію-90. Што характэрна, значны ўнёсак у фарміраванне гэтай самай дозавой нагрузкі робяць прадукты харчавання не прамысловыя вытворчасці, а вырабленыя ў прыватным сектары забруджаных раёнаў Гомельскай, Брэсцкай і Магілёўскай абласцей або прадукты прыроды — мяса дзікіх жывёл, азёрная рыба, ягады, грыбы, лекавыя травы.

Наогул варта нагадаць, што цэзію-137 нераўнамерна назапашваецца ў арганізме. Паводле даследаванняў, у такіх жывёл важныя органы, як ныркі, печынь і сэрца, асабліва ў сэрцы і сэрца большы, чым у сярэднім у цэлю чалавека. Між тым, чым больш інтэнсіўна адбываецца працэс назапашвання цэзію, тым мацней пашкоджваюцца органы, што павялічвае схільнасць да самых розных захворванняў. Так, сёння выклікае заклапочанасць статыстычна значнае перавышэнне і амальна адпаведнае забруджванню на раённа-малочнай заплоў сярэдніх жанчын, якія жывуць на забруджаных тэрыторыях.

З комплексам радыяцыйных і не радыяцыйных фактараў звязанаецца рост хваробай сістэмы кровазвароту, эндарынальнай парашонкі, пісьмеўрагальнай расстройствы. Як паказана ў Нацыянальным дакладзе «20 гадоў пасля чарнобыльскай катастрофы. Наступствы ў Рэспубліцы Беларусь», асабліва ў заклапочанасць выклікае стан здароўя дзяцей, павелічэнне захваральнасці сярод іх, напрыклад, рост парушэнняў імуннай сістэмы,

у цэлым зніжэнне колькасці практычна здаровых нашчадкаў.

Дарчы, што да дзяцей, то ўжо дакладна вызначана: яны ў большай ступені пакуюць ад уздзеяння радыяцыі. Да таго ж, назапашванне радыяцыі ў дзіцячым арганізме адбываецца значна хутчэй, чым у дарослым. Пры аднолькавым з дарослымі рацыёне харчавання дзеці атрымліваюць у 2-5 разоў большую дозу нагрузку.

Паводле пракарвання некаторых спецыялістаў, для ўсіх прадуктаў, якія ўжываюць дзеці, а не толькі для спецыялізаванага дзіцячага харчавання, трэба істотна знізіць рэспубліканскія дапушчальныя узроўні забруджвання радыёнуклідамі. Асабліва гэта датычыцца малака, якое дзеці ўжываюць штодня. Наогул любяць вызначаныя нормы адносна ўтрымання радыяактыўных рэчываў у арганізме чалавека або ў прадуктах, якія ён ужывае, — умоўныя, паколькі, зраўнаважана, што ў ідэале таго ж цэзію ні там, ні там не павіна быць у прыняцце.

Праверыць «чысціню» прадуктаў сёння можна ў цэнтрах гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага харчавання, якія ёсць у кожным раённым цэнтры, або на базе Інстытута радыяцыйнай бяспекі «Белрад». У інстытуце можна і абследавацца на ўтрыманне цэзію са стронціем у арганізме.

Паводле слоў намесніка дырэктара Інстытута радыяцыйнай бяспекі «Белрад», прафесара Аляксандра ДЭВОЙНА, сёння ў Чарнобыльскім рэгіёне важна на забывацца на адпаведнае кулінарную апрацоўку прадуктаў, паколькі гэта можа істотна знізіць утрыманне ў іх радыёнуклідаў. Пры гэтым варта мець на ўвазе, што прымяненне наступных метадаў можна толькі калі ўтрыманне радыёнуклідаў перавышае дапушчальныя нормы ў некалькі, а не ў сотні разоў, калі падобныя меры проста бессэнсоўныя.

1. **АГАРОДНІНА.** Пры падрыхтоўцы да ўжывання бульбы, караняплодаў, агародніны і садавіны перш за ўсё неабходна прымяніць элементарныя прыёмы першаснай ачысткі. Выдзіць тыя часткі, у якіх назапашваецца найбольшая коль-

касць радыяактыўных рэчываў. Так, калі мы пазбавім капусты верхняга лісця, то знізім яе забруджанне радыяцыяй да 40 разоў. Зразанне венычкі ў бурокаў і морквы зніжае забруджванне ў 15-20 разоў, дасканалае прамыванне ў праточнай вадзе неацэчанай

вады (квашэнне, марынаванне і г.д.) прыводзіць да дадатковага зніжэння ўтрымання радыяактыўных рэчываў, але пры гэтым варта памятаць, што расолы і марынавы ўжываць у ежу не ракамендуецца.

Па ступені назапашвання радыяактыўных рэчываў агародніна размяшчаецца наступным чынам па ўзрастанню: **капуста, гуркі, кабачкі, таматы, цыбуля, перац салодкі, часнок, бульба, буракі, морква, радыска, гарох, баклажаны, фасоль, шчаў.**

Сярод плодова-ягадных культур менш радыяцыі назапашваюць **суніца садовая, белая парэчка, клубніцы, маліна, плады яблы-**

бульбы, таматаў, гуркоў — у 5-7 разоў. Такім чынам: ● дасканала мыйце ў праточнай вадзе любую агародніну і садавіну; ● абавязкова здымайце ў капусты 3-4 верхнія лісты; ● у караняплодах абавязкова зраўнаважана здымаць часткі, у якіх назапашваецца найбольшая колькасць радыяактыўных рэчываў агародніны і са-

дзіны (квашэнне, марынаванне і г.д.) прыводзіць да дадатковага зніжэння ўтрымання радыяактыўных рэчываў, але пры гэтым варта памятаць, што расолы і марынавы ўжываць у ежу не ракамендуецца.

Па ступені назапашвання радыяактыўных рэчываў агародніна размяшчаецца наступным чынам па ўзрастанню: **капуста, гуркі, кабачкі, таматы, цыбуля, перац салодкі, часнок, бульба, буракі, морква, радыска, гарох, баклажаны, фасоль, шчаў.**

Сярод плодова-ягадных культур менш радыяцыі назапашваюць **суніца садовая, белая парэчка, клубніцы, маліна, плады яблы-**

каў, грушы, вішні, слівы, чарэшні, больш — чырвоная і чорная парэчка, агрэст.

2. **МАЛАКА.** Перапрацоўка малака ў хатніх умовах прыводзіць да значнага зніжэння ўтрымання радыяактыўных рэчываў у атрыманых прадуктах. Пры гэтым варта ведаць, што такі прадукт перапрацоўкі, як сыроватка ўжываць у ежу нельга. Пры перапрацоўцы малака на вяршкі, тварог і смятанку ўтрыманне радыёнуклідаў зніжаецца ў 4-6 разоў, на сыр і сметанку — у 8-10, топленнае масла — у 90-100 разоў.

3. **МЯСА.** Радыяактыўныя цэзію назапашваецца ў мяккіх тканках жывёл, прычым у печані і нырках — своеасаблівых фільтрах — у найбольшай колькасці. Паколькі ў касцяках «канцэнтруюцца» радыяактыўныя стронцыі, які ніякім чынам адтуль не выводзіцца, то не ракамендуецца ўжываць у ежу звараннае на костках бульны.

Мяса дзікіх жывёл на забруджаных тэрыторыях утрымлівае звычайна вельмі вялікую колькасць радыяактыўных рэчываў — у дзясяткі і сотні разоў вышэйшы за дапушчальныя ўзроўні.

Ступень забруджанасці мяса можна значна знізіць, калі вымочыць наступным чынам: нарэзаць на кавалкі, дадаць воцат або аскарбіную кіслату, якія не дазваляюць мясу страціць карысныя бялкі. На 1 л вады — 2 ст. лыжкі солі, 30 г воцату. Патрымайце 3-4 гадзіны. Зліце ваду, паўтарыце працэдуру 2-3 разы.

Да паловы радыёнуклідаў пераходзіць у булён падчас 10-хвіліннай варкі. Булён, зразумела, трэба зліць.

4. **ЯГАДЫ.** З ягад найменш забруджаныя рабіна, маліна, суніцы, найбольш — чарніцы, журавіны, буюкі, брунсіцы.

5. **ГРЫБЫ.** Нават калі вы сабралі іх на так званых чыстых тэрыторыях, усё адна трэба праводзіць даследаванне на наяўнасць радыяцыі. Часта ўзровень апошняга ў грыбах у некалькі разоў вышэйшы за дапушчальныя нормы. У выпадку, калі грыбы аказаліся крыж забруджанымі, вымочвайце іх ў 2-працэнтным раствору кухоннай солі на працягу некалькіх

гадзін. Можна адварыць грыбы ў салёнай вадзе на працягу гадзіны, пры гэтым кожную 15 хвілін зліваць адвар. Дадаванне ў ваду сталавага воцату або лімоннай кіслаты павялічвае пераход радыёнуклідаў з грыбоў у адвар. Здымайце з шапак грыбоў лупіны.

Актыўнаму выяўленню радыёнуклідаў з арганізма спрыяе прымяненне спецыяльных пекцінавых прэпаратаў — харчовых дабавак з вітамінамі і мікраэлементамі, у аснове якіх хаваецца пекцін, рэчыва, якое ёсць у агародніне і садавіне, — тлумачыць Аляксандр Мікалаевіч. — Больш за ўсё пекціну ў цытрынах — лімонах, апельсінах, мандарынах. Шмат яго і ў яблыках, прыняцце дзеяння пекціну і прэпаратаў, якія яго ўтрымліваюць, заснаваны на звязанні і вывадзенні з арганізма радыёнуклідаў, а таксама шэрагу іншых шкодных рэчываў.

Наш інстытут некалькі гадоў таму распрацаваў сучасныя яблычныя тэмінізаваныя напой «Віталект», запатэнтаваны лясцаў у Беларусі. І чайная лыжка такога прэпарата замяняе 1,5 кг яблыч. Прымяненне тэмінізаванага курсу на працягу 20 дзён змяняе ўтрыманне цэзію-137 у арганізме на 30-40 працэнтаў. Пры гэтым, як паказалі работы ўкраінскіх вучоных, з арганізма выводзіцца да 80 працэнтаў сінціу, якім забруджаныя вялікія тэрыторыі краіны. Дзецям з Чарнобыльскага рэгіёна мэтазгодна праводзіць такую прафілактыку да 4 разоў на год.

Праўда, пакуль па не залежных ад нас прычынах выпуск прэпарата «Віталект» прыпынены. Таму можна параць беларусам актыўнае ўжыванне прадуктаў з высокім утрыманнем пекціну. Паколькі цытрынавае адносіцца да ліку вясісоалергенных прадуктаў, аптымальным варыянтам будзе ўжыванне любых яблыкаў. Хоць, безумоўна, дабіцца такога выніку, які меў бы месца пры ўжыванні «Віталекту», наўрад ці ўдацца. Усё ж такі да атрымання стаўноўчага выніку дастаткова штодня прымаць па дзве лыжкі прэпарата, што замяняе 3 кг яблыкаў.

Святлана БАРЫСЕНКА.

РАДАЎНІЦА

Аўторак на Фаміным тыдні — другі аўторак пасля Вялікадня — атрымаў у беларускім народным календары назву Радаўніца, Радоўніца, Провады, Мёртвая Радаўніца, Мёртвы, або Праводны дзень — святы ўшанавання памерлых.

Раніцай гаспадыня рыхтавала спецыяльныя рытуальныя стравы, потым сям'я пачынала збірацца на могілкі. Усе апраціліся ў спецыяльнае адзенне, бралі з сабой ільняны абрус, велікодныя яйкі, біліны, каўбасу, салца, свяцую соль, бутэльку гарэлкі, складалі ўсё гэта ў хусцінку і адпраўляліся ў царкву на абедню. Пасля богаслужэння ў храме, панікіды па нябожчыках усё разыходзіліся да «свайх» магіл.

Часцей за ўсё магілы прыбіралі напярэдадні — у так званую Жывую Радаўніцу або за некалькі дзён да вызначанага аўторка. Іх абкладвалі новым дзеяннем, пасыпалі свежым жоўтым пяском, папраўлялі крыж, на які звычайна павязвалі белы ручнік, калі там быў пахаваны мужчына, невялікія белыя фартушкі — калі жанчына, прымацоўвалі белыя вянкі — калі дзяўчына.

Яшчэ і яшчэ раз нагадаем адзін з найбольш важных пастулатаў народнай педагогікі: капаць зямлю да Радаўніцы было нельга, бо на гэта прадкі яшчэ не далі згоды. Спачатку прывядзіце да ладу магілы памерлых родных і толькі потым бярэцеся да іх справы ў сваёй гаспадарцы.

Калі магілы сваякоў былі ў розных месцах, то іх прыбіралі па некалькі чалавек, а потым усё збіраліся каля адной чый-небудзь магілы і распачыналі памінальную трызну.

Абавязковым быў абрад «хрыстасавання з мёртвымі». Дзеля гэтага гаспадыня (а ў некаторых выпадках гэта рабілі дзеці) брала велікодныя яйкі і качала яго крыж-накрыж па насыпе. Затым на прыбраную магілу «левым» бокам расцілае абрус, на яго ставілася кучка з запаленай свечкай і ўсе астатнія стравы, кожнай з якіх трэба было патрошы адкласці нябожчыку.

Сёння столік і невялікія лаўкі робяць побач з магілай — гэта дапушчальна. Але бывае і так, што стол ставяць па-за межамі агароджы. Складваецца ўражанне, што бліжэй людзі «прышлілі да роднай хаты, але зайсці ў яе так і не пажадалі...»

Маленькім дзецям (да трох гадоў) і цяжарным жанчынам забаранялася хадзіць на могілкі як падчас пахавання, так і ў памінальны дні. У народзе лічылася, што той, хто раней за ўсіх у гэты дзень з'явіцца на могілках, атрымае ад нябожчыкаў асабліва падзяку і апікуства на працягу года.

Пасля таго, як завяршыліся першыя памінальныя год, на магіле ўсталёўвалі помнікі. Пры гэтым крыж пакідалі на магіле (клялі уздоўж або ў галаве) або закопвалі ў надмагільны ўзгорак.

Аксана КАТОВІЧ, Янка КРУК.

